

SPOR BİLİMLERİ ARAŞTIRMALARI

Editörler

Doç. Dr. Burcu GÜVENDİ

Doç. Dr. Burçak KESKİN

© Copyright 2022

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-625-8399-91-2

Kitap Adı

Spor Bilimleri Araştırmaları

Editörler

Burcu GÜVENDİ

ORCID iD: 0000-0002-6170-9107

Burçak KESKİN

ORCID iD: 0000-0003-4313-7720

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

47518

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

Bisac Code

SPO000000

DOI

10.37609/akya.1347

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

İÇİNDEKİLER

Bölüm 1	Basketbol Aktivitelerine Katılımın Sportmenlik ve Empati Üzerine Etkisi	1
	<i>Engin EFEK</i>	
Bölüm 2	Düzenli Step-Aerobik Egzersiz Programının Benlik Saygısı Üzerine Etkisi	17
	<i>Engin EFEK</i>	
Bölüm 3	E-Spor'un Spor Ekonomisindeki Yeri ve Önemi	29
	<i>Efecan TEZCAN</i>	
Bölüm 4	Engelli Bireylerin İletişim Becerileri, Kaynaştırma Eğitimi, Fiziksel Aktivite ve Sosyolojik Entegrasyonu.....	41
	<i>Esra KURT</i> <i>Coşkun RODOPLU</i> <i>Halime Nur YAYLA</i>	
Bölüm 5	Spor Sosyolojisinde Temel Yaklaşımlar	57
	<i>İbrahim ŞAHİN</i> <i>Damla ÖZSOY</i>	
Bölüm 6	Sporcu Beslenmesinde Besin Öğeleri	67
	<i>Sema ARSLAN KABASAKAL</i>	
Bölüm 7	Spor Analitiği	81
	<i>Sema ARSLAN KABASAKAL</i> <i>Yaren ÖZSOY</i>	
Bölüm 8	Yaşlılarda Terapatik Rekreasyon Uygulamaları	91
	<i>Sinan Erdem SATILMIŞ</i>	
Bölüm 9	Uyarlanmış Beden Eğitimi ve Spor.....	101
	<i>Yaşar YAŞAR</i>	
Bölüm 10	Spor Yönetiminde Çağdaş Yönetim Modellerinden: Öğrenen Organizasyona Dair Yaklaşımlar	107
	<i>Yavuz ÖNTÜRK</i> <i>Damla ÖZSOY</i>	

İçindekiler

Bölüm 11	Spor Yönetiminde Etik	115
	<i>Ebru ŞENEL</i>	
	<i>Burkay CEVAHİRCİOĞLU</i>	
Bölüm 12	Terapatik Rekreasyon	129
	<i>Muhammed Uhud TÜRKMEN</i>	

YAZARLAR

Arş. Gör. Sema ARSLAN KABASAKAL
Yalova Üniversitesi, Spor Bilimleri
Fakültesi, Antrenörlük Eğitimi Bölümü
ORCID iD: 0000-0002-4552-9640

Dr. Öğr. Üyesi Burak CEVAHİRCİOĞLU
Ordu Üniversitesi, Spor Bilimleri
Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü
ORCID iD: 0000-0001-6281-9079

Dr. Öğr. Üyesi Engin EFEK
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi,
Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve
Spor Eğitimi Bölümü, Sporda Psiko-Sosyal
Alanlar AD.
ORCID iD: 0000-0002-7889-8151

Dr. Öğr. Esra KURT
Bursa Uludağ Üniversitesi / Eğitim
Bilimleri Enstitüsü, Spor Bilimleri
Fakültesi
ORCID iD: 0000-0003-3947-0360

Dr. Öğr. Üyesi Yavuz ÖNTÜRK
Yalova Üniversitesi Spor Bilimleri
Fakültesi
ORCID iD: 0000-0001-5472-8652

Arş. Gör. Damla ÖZSOY
Yalova Üniversitesi Spor Bilimleri
Fakültesi Spor Yöneticiliği Bölümü
ORCID iD: 0000-0002-1879-9370

Arş. Gör. Yaren ÖZSOY
Trakya Üniversitesi, Mühendislik
Fakültesi, Bilgisayar Mühendisliği Bölümü
ORCID iD: 0000-0002-0811-5748

Öğr. Gör. Coşkun RODOPLU
Bursa Teknik Üniversitesi
ORCID iD: 0000-0003-0613-900

Arş. Gör. Sinan Erdem SATILMIŞ
Yalova Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi
ORCID iD: 0000-0002-1535-1669

Doç. Dr. İbrahim ŞAHİN
Yalova Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi
ORCID iD: 0000-0002-5956-6274

Arş. Gör. Ebru ŞENEL
Gümüşhane Üniversitesi Beden Eğitimi ve
Spor Yüksekokulu, Antrenörlük Eğitimi
ORCID iD: 0000-0003-4157-2382

Arş. Gör. Efekan TEZCAN
Gümüşhane Üniversitesi Beden Eğitimi ve
Spor Yüksekokulu
ORCID iD: 0000- 0003- 3284- 6361

Arş. Gör. Muhammed Uğur TÜRKMEN
Gümüşhane Üniversitesi
ORCID iD: 0000-0003-2067-7935

Öğr. Gör. Yaşar YAŞAR
Şırnak Üniversitesi-Şırnak Meslek
Yüksekokulu
ORCID iD:0000-0003-2079-0444

Dr. Öğrencisi Halime Nur YAYLA
Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Enstitüsü, Sosyoloji Bölümü
ORCID iD: 0000-0001-8349-084X

BÖLÜM 1

BASKETBOL AKTİVİTELERİNE KATILIMIN SPORTMENLİK VE EMPATİ ÜZERİNE ETKİSİ

Engin EFEK¹

GİRİŞ

Yıllardan beri spora katılımın ergenlerin sağlıklı ve olumlu gelişimi üzerine etkisinin incelendiği birçok çalışma yapılmış ve yine genç sporcuların sağlıklı gelişim elde edebilmek için gerekli kaynağa, güce ve potansiyele spor yoluyla sahip olabileceği öngörülmüştür (Holt, Neely, Slater, Camiré, Côté, Fraser-Thomas, MacDonald, Strachan ve Tamminen, 2017; Larson, 2000; Lerner, Almerigi, Theokas ve Lerner, 2005; Trottier, Migneron ve Robitaille, 2017). Spor aktiviteleri veya ortak gerçekleştirilen oyunlar kişiler arasındaki sosyal etkileşimi teşvik edecek etkili bir yoldur ve bu yollarla kişiler arasındaki olumlu iletişim ve işbirliği gibi durumlar geliştirilebilir (Glugatch, Machalicek ve Knutson, 2021; Schoen ve Bullard 2002). Dolayısıyla spor aktiviteleri gibi bu türden işbirlikli oyunlar, kişilerin öz düzenleme becerilerini geliştirmeye destek olur, bilişsel ve sosyal gelişimlerini olumlu anlamda etkiler, dil gelişimine yardımcı olur ve akranlarıyla ilişkilerini artırmaya olanak sağlar (Burriss ve Tsao 2002; Caplan ve Caplan 1973; Glugatch ve ark., 2021). Akranlarla yapılan spor etkinlikleri veya oyunlar işbirliğini, esnek davranabilmeyi ve daha önceden belirlenmiş bazı kurallara uymayı öğrenme dahil olmak üzere birçok sosyal becerinin gelişimini destekler (Burriss ve Tsao 2002; Glugatch ve ark., 2021). Spor faaliyetleri kişilerin işbirliği yapma ve iyi gözlem yapabilme becerilerini geliştirirken bir yandan da agresif davranışları azaltarak insanlara saygı ve sevgi kazandırmakta ve ayrıca kendine güvenin artmasını sağlamaktadır (Karacabey, Apur, Öntürk ve Akyel, 2017; Arslan, Güllü ve Tural, 2011). Özetle, gençlerin spora katılımı fiziksel sağlıktan sosyal becerilere kadar birçok alanda olumlu etkiye sahiptir (Ferguson ve Shapiro 2016; Glugatch ve ark., 2021; Hofferth ve Sandberg, 2001).

Spora katılımın gençler üzerindeki olumlu etkilerinden bahsettikten sonra araştırmanın konularını oluşturan sportmenlik ve empati kavramlarına göz atmakta fayda vardır. Sportmenlikle başlamak gerekirse, sportmenliğin ilk tanım-

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Bölümü, Sporda Psiko-Sosyal Alanlar AD. enginefek@mehmetakif.edu.tr

KAYNAKLAR

- Akbulut, A. K. (2020). Empathy trend of student-athletes in Turkey: Ardahan example. *Educational Research and Reviews*, 15(6), 298-304. Doi: <https://doi.org/10.5897/ERR2019.3898>.
- Arslan, C., Güllü, M. & Tural, V. (2011). Spor yapan ve yapmayan ilköğretim öğrencilerinin depresyon durumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi.5(2):120-132.
- Araujo, R., Mesquita, I., ve Hastie, P. A. (2014). Review of the status of learning in research on Sport Education: Future research and practice. *J. Sport Sci. Med*, 13, 846-858. PMCID: PMC4234955. PMID: 25435778.
- Arikan, N. (2020). Effect of sport education model-based social-emotional learning program on emotional intelligence. *International Education Studies*, 13(4): 41-53. Doi: 10.5539/ies.v13n4p41.
- Bahmani, D. S., Razazian, N., Motl, R. W., Farnia, V., Alikhani, M., Pühse, U., Gerber, M., ve Brand, S. (2020). Physical activity interventions can improve emotion regulation and dimensions of empathy in persons with multiple sclerosis: An exploratory study. *Mult. Scler. Relat. Disord.* 37, 101380. Doi: 10.1016/j.msard.2019.101380.
- Balaguer-Vives, J. (2017). Study of a core skill factor through the z game. *Apunt. Educ. Física Deport.*, 128, 48-63. Doi: [http://dx.doi.org/10.5672/apunts.2014-0983.es.\(2017/2\).128.03](http://dx.doi.org/10.5672/apunts.2014-0983.es.(2017/2).128.03).
- Barkoukis, V., ve Mouratidou, K. (2015). Achievement goals and sportspersonship orientations in team sports. The Moderating Role of Demographic Characteristics. *Ethics in Progress*; 6(2), 74-92. Doi: <https://doi.org/10.14746/eip.2015.2.6>.
- Bedard, C., Hanna, S., ve Cairney, J. (2020). A longitudinal study of sport participation and perceived social competence in youth. *Journal of Adolescent Health*, 66(3), 352-359. Doi: <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2019.09.017>.
- Behm, D. G., ve Carter, T. B. (2021). Empathetic factors and influences on physical performance: a topical review. *Front. Psychol.* 12: 686262. Doi: 10.3389/fpsyg.2021.686262.
- Bessa, C., Hastie, P. A., Araújo, R., ve Mesquita, I. (2019). What do we know about the development of personal and social skills within the sport education model: A systematic review. *J. Sport. Sci. Med*, 18, 812-829. PMCID: PMC6873138. PMID: 31827367.
- Brock, S. J., ve Hastie, P. A. (2007). Students' conceptions of fair play in sport education. *ACHPER Aust. Health Lifestyles J.* 54(1), 11-15.
- Burgueno, R., ve Medina Casaubon, J. (2020). Sport education and sportsmanship orientations: an intervention in high school students. *Int. J. Environ. Res. Public Health*, 17, 837. Doi: 10.3390/ijerph17030837.
- Burriss, K. G., ve Tsao, L. L. (2002). Review of research: how much do we know about the importance of play in child development? *Childhood Education*, 78, 230-233. Doi: <https://doi.org/10.1080/00094056.2002.10522188>.
- Caplan, F., ve Caplan, T. (1973). *The power of play*. New York: Doubleday.
- De Oliveira, L. C. (2011). In their shoes. Teachers experience the needs of english language learners through a math simulation. *Multicultural Education*, 19(1), 59-62. Available at: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ986899.pdf>.
- Decety, J., ve Jackson, P. L. (2004). The functional architecture of human empathy. *Behavioral and Cognitive Neuroscience Reviews*, 3(2), 71-100. Doi: 10.1177/1534582304267187.
- Demerouti, E., ve Cropanzano, R. (2017). The buffering role of sportsmanship on the effects of daily negative events. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 26(2), 263-274. Doi: <https://doi.org/10.1080/1359432X.2016.1257610>.
- Dökmen, Ü. (1988). Empatinin yeni bir modele dayanılarak ölçülmesi ve psikodrama ile geliştirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(1-2), 1988, s. 155-190.
- Dökmen, Ü. (1990). Yeni bir empati modeli ve empatik becerinin iki farklı yaklaşımla ölçülmesi. *Psikoloji Dergisi*, 7(24):42-50.
- Evangelio, C., Sierra-Díaz, J., González-Villora, S., ve Fernández-Río, J. (2018). The sport education model in elementary and secondary education: A systematic review. *Movimento*, 24, 931-946. Doi: 10.22456/1982-8918.81689.

- Ferguson, B. R., ve Shapiro, S. K. (2016). Using a naturalistic sport context to train social skills in children. *Child and Family Behavior Therapy*, 38, 47–68. Doi: <https://doi.org/10.1080/07317107.2016.1135700>.
- Gandhi, A. U., Dawood, S., ve Schroder, H. S. (2017). Empathy mind-set moderates the association between low empathy and social aggression. *Journal of Interpersonal Violence*. Doi: <https://doi.org/10.1177/0886260517747604>.
- Garcia-Lopez, L. M., ve Gutierrez, D. (2015). The effects of a sport education season on empathy and assertiveness. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 20(1), 1–16. Doi: <https://doi.org/10.1080/17408989.2013.780592>.
- García-López, L. M., Gutiérrez, D., González-Villora, S., ve Valero, A. (2012). Cambios en la empatía, la asertividad y las relaciones sociales por la aplicación del modelo de instrucción educación deportiva. *Revista de Psicología del Deporte*, 21(2), 321-330. Available at: <https://www.redalyc.org/articulo.oa?id=235126897012>.
- Gibbons, S. L., ve Ebbeck, V. (1997). The effect of different teaching strategies on the moral development of physical education students. *J. Teach. Phys. Educ.* 17, 85–98. Doi: <https://doi.org/10.1123/jtpe.17.1.85>.
- Glugatch, L. B., Machalicek, W., ve Knutson, K. (2021). Sportsmanship interventions for individuals with autism spectrum disorders: a systematic literature review. *Rev J Autism Dev Disord* 8, 525–540. Doi: <https://doi.org/10.1007/s40489-021-00240-3>.
- Green, L. M., Missotten, L., Tone, E. B., ve Luyckx, K. (2018). Empathy, depressive symptoms, and selfesteem in adolescence: the moderating role of the mother–adolescent relationship. *Journal of Child and Family Studies*, 27(12), 3964–3974. Doi: 10.1007/s10826-018-1216-z.
- Hastie, P.A., Martínez de Ojeda, D., ve Calderón, A. (2011). A review of research on Sport Education: 2004 to the present. *Phys. Educ. Sport Pedag.* 16, 103–132. Doi: <https://doi.org/10.1080/17408989.2010.535202>.
- Hofferth, S. L., ve Sandberg, J. F. (2001). How American children spend their time. *Journal of Marriage and Family*, 63, 295–308. Available at: <http://www.jstor.org/stable/3654593>.
- Holt, N. L., Neely, K. C., Slater, L. G., Camiré, M., Côté, J., Fraser-Thomas, J., MacDonald, D., Strachan, L., ve Tamminen, K. A. (2017). A grounded theory of positive youth development through sport based on results from a qualitative meta-study. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 10(1), 1-49. Doi: 10.1080/1750984X.2016.1180704.
- Jussen, L., Lagro-Janssen, T., Leenders, J., Logie, C., ve Mijdam, R. (2019). Underreported and unknown student harassment at the Faculty of Science. *Plos One*, 14(4), e0215067. Doi: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0215067>.
- Karacabey, K., APUR, U. Öntürk, Y., ve Akyel, Y. (2017). Ergenlik öğrencilerinin kendini beğenmiş ve kendine güvenen kıyafetlerini giydirmesi: Sporcu eğitim programlarını gözden geçirin. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 7 (2/1), 111-121.
- Koç, Y. (2013). Beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ölçeği (BEDSDÖ). *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 96-114. Retrieved from: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/erziefd/issue/6010/80380>.
- Kohlberg, L. (1963). The development of children's orientations toward a moral order. *Human Development*, 6(1–2), 11–33.
- Kwon, S. J. (2018). A relationship between personality and empathy in teenagers school sports club participation. *J. Exerc. Rehabil.* 14: 746–757. Doi: 10.12965/jer.1836320.160.
- Laberge, S., Bush, P. L., ve Chagnon, M. (2012). Effects of a culturally tailored physical activity promotion program on selected self-regulation skills and attitudes in adolescents of an underserved, multiethnic milieu. *American Journal of Health Promotion*, 26(4), e105–e115. Doi: 10.4278/ajhp.090625-QUAN-202.
- Lamonedá, J., ve Huertas, F. J. (2017). Effects of a fair play program applied to young football players to improve sportpersonship. *Rev. Iberoam Psicol. Ejerc Deporte*, 254, 244–254. Available at: <https://www.redalyc.org/articulo.oa?id=311148817011>.

- Larson, R. (2000). Toward a psychology of positive youth development. *American Psychologist*, 55(1), 170-183. Doi: 10.1037/0003-066X.55.1.170.
- Lerner, R. M., Almerigi, J. B., Theokas, C., ve Lerner, J. V. (2005). Positive youth development a view of the issues. *The Journal of Early Adolescence*, 25(1), 10-16. Doi: 10.1177/0272431604273211.
- Marino, M., Gobbi, E., Martignon, I., ve Carraro, A. (2015). Effects of a short-term intervention on empathy in first-year sport sciences university students. *Revista Española De Educación Física Y Deportes -Reefd*. 410-S. Doi: <https://doi.org/10.55166/reefd.v0i410-S>.
- Martens, R. (1978). *Joy and sadness in children's sports*. Champaign: Human Kinetics Publishers.
- Méndez Giménez, A., Fernández Río, J., ve Méndez Alonso, D. (2015). Sport education model versus traditional model: effects on motivation and sportsmanship. *Revista Internacional de Medicina y Ciencias de la Actividad Física y del Deporte*; 15(59): 449-466. Doi: <http://dx.doi.org/10.15366/rimcafd2015.59.004>.
- Méndez-Giménez, A., Del Pilar Mahedero-Navarrete, M., Puente-Maxera, F., ve De Ojeda, D. M. (2021). Effects of the Sport Education model on adolescents' motivational, emotional, and well-being dimensions during a school year. *European Physical Education Review*. Doi: <https://doi.org/10.1177/1356336X211047866>.
- Moore, J., ve Mennicke, A. (2020). Empathy deficits and perceived permissive environments: sexual harassment perpetration on college campuses. *Journal of Sexual Aggression*, 26(3), 372-384. Doi: 10.1080/13552600.2019.1651913.
- Organ, D. W. (1990). The motivational basis of organizational citizenship behavior. *Research in Organizational Behavior*, 12, 43-72.
- Pozo Rosado, P., Grao-Cruces, A., Ayllon-Negrillo, E., ve Pérez-Ordás, R. (2022). Efectos de un programa de Responsabilidad Personal y Social sobre la empatía y la inteligencia emocional en educación física (Effects on empathy and emotional intelligence of a Teaching Personal and Social Responsibility programme in physical education). *Retos*, 44, 504-514. Doi: <https://doi.org/10.47197/retos.v44i0.90760>.
- Preston, S. D., ve De Waal, F. B. M. (2002). Empathy: Its ultimate and proximate bases. *Behavioral and Brain Sciences*, 25(1), 1-20.
- Rivera Perez, S., Fernandez Rio, J., ve Iglesias Gallego, D. (2021). Effects of an 8-week cooperative learning intervention on physical education students' task and self-approach goals, and emotional intelligence. *Int. J. Environ. Res. Public Health*, 18(1), 61. Doi: <https://doi.org/10.3390/ijerph18010061>.
- Rogers, C. R. (1975). Empathic: an unappreciated way of being. *The Counseling Psychologist*. 5(2):2-10.
- Sadeghi Bahmani, D., Razazian, N., Motl, R. W., Farnia, V., Alikhani, M., Pühse, U., Gerber, M., ve Brand, S. (2020). Physical activity interventions can improve emotion regulation and dimensions of empathy in persons with multiple sclerosis: An exploratory study. *Multiple Sclerosis and Related Disorders*, 37, 101380. Doi: 10.1016/j.msard.2019.101380.
- Sanchez, R. D., Hanrahan, T., ve Concannon, J. (2021). Promoting sportsmanship awareness: An application of teaching a personal and social responsibility model in middle school physical education. *Journal of Physical Education and Sport Management*, 12(1), 19-33. Doi: <https://doi.org/10.5897/JPESM2021.0360>.
- Schoen, S. F., ve Bullard, M. (2002). Action research during recess: a time for children with autism to play and learn. *Teaching Exceptional Children*, 35, 36-39. Doi: <https://doi.org/10.1177/004005990203500105>.
- Serrano-Durá, J., Molina, P., ve Martínez-Baena, A. (2021) Systematic review of research on fair play and sporting competition, *Sport, Education and Society*, 26:6, 648-662, Doi: 10.1080/13573322.2020.1786364.
- Shima, T., Tai, K., Nakao, H., Shimofure, T., Yoshihiro, Arai, Kiyama, K., ve Onizawa, Y. (2021). Association between self-reported empathy and sport experience in young adults. *Journal of Physical Education and Sport (JPES)*, 21 (1), Art 9, pp. 66 - 72. Doi: 10.7752/jpes.2021.01009.
- Sinel'nikov, O. A., ve Hastie, P. A. (2008). Teaching sport education to Russian students: An ecological analysis. *Eur. Phys. Educ. Rev.* 14, 203-222. Doi: <https://doi.org/10.1177/1356336X08090706>.

- Stanger, N., Kavussanu, M., ve Ring, C. (2017). Gender moderates the relationship between empathy and aggressiveness in sport: the mediating role of anger. *Journal of Applied Sport Psychology*, 29:1, 44-58, Doi: 10.1080/10413200.2016.1196764.
- Stein, C., Fisher, L., Berkey, C., ve Colditz, G. (2007). Adolescent physical activity and perceived competence: does change in activity level impact self-perception? *Journal of Adolescent Health*, 40(5), 462.e1- 462.e8. Doi: 10.1016/j.jadohealth.2006.11.147.
- şeker, İ., ve Uslu, T. (2020). Spor yapan ve spor yapmayan üniversite öğrencilerinin sosyal beceri, saldırganlık ve spor ahlaki düzeylerinin incelenmesi: Harran Üniversitesi örneği. *Spor Eğitim Dergisi*; 4(2), 172-189. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/seder/issue/54136/740226>.
- Tabachnick, B. G., ve Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics*. Boston, Pearson.
- Tozoęlu, E., Dursun, M., ve Güler, B. (2019) Eğitim fakóltesi öğrencilerinin merhamet düzeylerinin spor ve farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 156-164.
- Trottier, C., Migneron, E., ve Robitaille, S. (2017). How coaches learn to teach life skills to adolescent athletes. *Staps*, 116, 101-118. Doi: <https://doi.org/10.3917/sta.116.0101>.
- Wahl-Alexander, Z., Sinelnikov, O. A., ve Richards, K. A. R. (2019). Referee engagement and officiating accuracy in a college-level volleyball sport education season. *Phys. Educ.* 76, 568-587. Doi: <https://doi.org/10.18666/TPE-2019-V76-I2-8667>.
- Wahl-Alexander, Z., Sinelnikov, O., ve Curtner-Smith, M. (2017). A longitudinal analysis of students' autobiographical memories of participation in multiple Sport Education seasons. *European Physical Education Review*, 23(1), 25-40. Doi: <https://doi.org/10.1177/1356336X15624246>.
- Wallhead, T., ve O'Sullivan, M. (2005). Sport Education: Physical education for the new millennium? *Phys. Educ. Sport Pedag.* 10, 181-210. Doi: <https://doi.org/10.1080/17408980500105098>.
- Winter, K., Spengler, S., Bermpohl, F., Singer, T., ve Kanske, P. (2017). Social cognition in aggressive offenders: Impaired empathy, but intact theory of mind. *Scientific Reports*, 7(1), 670. Doi: <https://doi.org/10.1038/s41598-017-00745-0>.
- Xu, Z., Hu, M., Wang, Z.-R., Li, J., Hou, X.-H., ve Xiang, M.-Q. (2019). The positive effect of moderateintensity exercise on the mirror neuron system: an fnirs study. *Frontiers in Psychology*, 10(MAY), 986. Doi: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.00986>.
- Xu, Z., Wang, Z.-R., Li, J., Hu, M., ve Xiang, M.-Q. (2020). Effect of acute moderate-intensity exercise on the mirror neuron system: role of cardiovascular fitness level. *Frontiers in Psychology*, 11(February), 312. Doi: 10.3389/fpsyg.2020.00312.
- Yiğiter, K., ve Kuru, M. (2014). A comparative study on empathy skills of kid swimmers and non-swimmers. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*; 152; 476-479. Doi: <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.09.234>.
- Yüksel, O., Ateş, M., Kızıldağ, S., Yüce, Z., Koç, B., Kandış, S., Güvendi, G., Karakılıç, A., Gümüş, H., ve Uysal, N. (2019). Regular aerobic voluntary exercise increased oxytocin in female mice: the cause of decreased anxiety and increased empathy-like behaviors. *Balkan Medical Journal*, 36(5), 257-262. Doi: 10.4274/balkanmedj.galenos.2019.2018.12.87.

BÖLÜM 2

DÜZENLİ STEP-AEROBİK EGZERSİZ PROGRAMININ BENLİK SAYGISI ÜZERİNE ETKİSİ

Engin EFEK¹

GİRİŞ

Türkçede kendine saygı, benlik değeri ya da öz saygı olarak farklı şekillerde kavramsallaştırılan benlik saygısı, kişinin kendini değerlendirmesiyle birlikte kendini tanıması, kabul etmesi ve kendi benliğinden hoşnut olması durumudur (Eriş ve İkiz, 2013; Sevim ve Artan, 2021). Aynı zamanda benlik saygısı bireyin kendi durumundan ne kadar memnun olduğu ve kendisini ne kadar değerli gördüğüyle de yakından ilişkilidir (Blascovich ve Tomaka, 1991). Rogers, kişinin benlik bilincinin kötü, orta ya da iyi olabileceğinden bahsetmiş ve bu yüzden benlik bilincinin her zaman için doğru bir ifadeyle tanımlanamayabileceğini ifade etmiştir. Dolayısıyla düşük bir yetenek düzeyine sahip olan kişinin kendisini yetenekli olarak kabul etmesi ya da çok yetenekli olan birinin de kendisini az yetenekli ya da yetersiz olarak görmesi ortaya bazı problemler çıkarabilmektedir (Cüceloğlu, 1993; Sevim ve Artan, 2021). Yüksek ya da düşük bir benlik saygısı düzeyine sahip kişinin yaşadığı problemlere kendine olan güveninin azalması, beklentiler ve sonuçlar arasındaki ilişkide hayal kırıklığı, kendini fazla eleştirme, başkalarının kendileri hakkındaki eleştirilerine çok fazla önem verme ve karşılaşılan sorunlarla mücadele etmede engellerle karşılaşma gibi problemler örnek verilebilir (Yıldız, 2012). İşte bu düşük ya da yüksek benlik saygısı düzeyine sahip olmaya etki eden birçok faktör bulunmaktadır. Aile ve ailenin tutumu, okul ve arkadaş çevresi, akademik başarı, cinsiyet, ekonomik düzey, sosyal statü, fiziksel görünüm ve sağlık durumu bu faktörlerden bazılarıdır (Kımtır, 2008). Bu faktörler kısaca zihinsel, fiziksel, duygusal ve toplumsal etkenler olmak üzere gruplanabilir (Özkan, 1994). Dolayısıyla, kişinin benlik saygısının istenilen düzeyde olması ve benlik saygısının istenilen düzeyde olmasını sağlayacak yol ve yöntemlerin araştırılması alanyazın açısından önemli bir konudur (Wright, Williams ve Veldhuijzen van Zanten, 2021). Dolayısıyla mevcut çalışmanın sonuçları alanyazına katkı sağlayacaktır düşüncesindeyim.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Bölümü, Sporda Psiko-Sosyal Alanlar AD., enginefek@mehmetakif.edu.tr

KAYNAKLAR

- Bayrakdaroglu, S., ve Tekin, A. (2020). The Effect of Defense Sports on the Treatment of Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder in Children. *International Journal of Applied Exercise Physiology*, 9(8), 47-54.
- Biddle, S. (2016). Physical activity and mental health: Evidence is growing. *World Psychiatry*, 15, 176. Doi: 10.1002/wps.20331.
- Biddle, S. J., ve Asare, M. (2011). Physical activity and mental health in children and adolescents: a review of reviews. *British Journal of Sports Medicine*, 45(11), 886-895. <https://doi.org/10.1136/bjsports-2011-090185>.
- Biddle, S. J., Ciaccioni, S., Thomas, G., ve Vergeer, I. (2019). Physical activity and mental health in children and adolescents: an updated review of reviews and an analysis of causality. *Psychol. Sport Exerc.* 42, 146-155. Doi: 10.1016/j.psychsport.2018.08.011.
- Blascovich, J., ve Tomaka, J. (1991). Measures of self-esteem. J. Robinson, Shaver ve L. Wrightsman (Ed.). *Measures of personality and psychological attitudes* İçinde. New York: Academic Press. Doi: <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-590241-0.50008-3>.
- Brand, S., Kirov, R. (2011). Sleep and its importance in adolescence and in common adolescent somatic and psychiatric conditions. *Int J Gen Med*; 7(4): 425-442. Doi: 10.2147/IJGM.S11557.
- Chang, M., Bang, H., Kim, S., ve Nam-Speers, J. (2021). Do sports help students stay away from misbehavior, suspension, or dropout?. *Studies in Educational Evaluation*, 70, 101066. <https://doi.org/10.1016/j.stueduc.2021.101066>.
- Coopersmith, S. (1967). *Self-esteem inventories*. Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press.
- Cüceloglu, D. (1993). *İnsan ve davranış*. 4. Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Ekeland, E., Heian, E., ve Hagen, K. B. (2005). Can exercise improve self esteem in children and young people? A systematic review of randomised controlled trials. *Br J Sports Med*; 39:792-798. Doi: 10.1136/bjism.2004.017707.
- Eriş, Y., ve İkiş, F. E. (2013). Ergenlerin benlik saygısı ve sosyal kaygı düzeyleri arasındaki ilişki ve kişisel değişkenlerin etkileri. *Turkish Studies*, 8(6), 179-193. Doi: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.4726>.
- Frick, M. A., Meyer, J. ve Isaksson, J. (2022). The role of comorbid symptoms in perceived stress and sleep problems in adolescent ADHD. *Child Psychiatry Hum Dev*. Doi: <https://doi.org/10.1007/s10578-022-01320-z>.
- Gianfredi, V., Blandi, L., Cacitti, S., Minelli, M., Signorelli, C., Amerio, A., ve Odone, A. (2020). Depression and objectively measured physical activity: a systematic review and meta-analysis. *Int. J. Environ. Res. Public Health*; 17:3738. Doi: 10.3390/ijerph17103738.
- Görün, L., Öntürk, Y., Bingöl, E. ve Bayrakdaroglu, Y. (2020). Futbol Hakemlerinin Benlik Saygıları ve Algılanan Stres Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Düzce İli Örneğı). *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi* , 3 (1), s.127-140.
- Graupensperger, J., ve Sutcliffe, S. A. (2021). Vella Prospective associations between sport participation and indices of mental health across adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 50, pp. 1450-1463, Doi: 10.1007/s10964-021-01416-0.
- Herring, M. P., O'Connor, P. J., ve Dishman, R. K. (2014). Self-esteem mediates associations of physical activity with anxiety in college women. *Medicine and science in sports and exercise*, 46(10), 1990-1998. <https://doi.org/10.1249/MSS.0000000000000323>.
- Jedel, E., Elfström, M., ve Hägglin, C. (2021). Differences in personality, perceived stress and physical activity in women with burning mouth syndrome compared to controls. *Scandinavian Journal of Pain*, 21(1), 183-190. <https://doi.org/10.1515/sjpain-2020-0110>.
- Joiner, T. E. ve Tickle, J. J. (1998). Exercise and Depressive and Anxious Symptoms: What Is the Nature of Their Interrelations? *Journal Occup Rehabil.* 8, 191-198. Doi: <https://doi.org/10.1023/A:1021326406744>.
- Kimter, N. (2008). *Benlik saygısı ve dindarlık ilişkisi*. Doktora Tezi. Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı. Bursa.

- Legrand, F. D. (2014). Effects of exercise on physical self-concept, global self-esteem, and depression in women of low socioeconomic status with elevated depressive symptoms. *J Sport Exerc*; 36(4): 357–365. Doi: 10.1123/jsep.2013-0253.
- Liu, M., Wu, L., ve Ming, Q. (2015). How does physical activity intervention improve self-esteem and self-concept in children and adolescents? evidence from a meta-analysis. *PloS one*, 10(8), e0134804. Doi: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0134804>.
- Lubans, D., Richards, J., Hillman, C., Faulkner, G., Beauchamp, M., Nilsson, M., ve Biddle, S. (2016). Physical activity for cognitive and mental health in youth: A systematic review of mechanisms. *Pediatrics*, 138, e20161642. Doi: <https://doi.org/10.1542/peds.2016-1642>.
- McAuley, E., Blissmer, B., Katula, J., Duncan, T. E., ve Mihalko, S. L. (2000). Physical activity, self-esteem, and self-efficacy relationships in older adults: A randomized controlled trial. *Ann. Behav. Med*; 22(131). Doi: <https://doi.org/10.1007/BF02895777>.
- Mousavi Gilani, S. R., ve Dashipour, A. (2017). The effects of physical activity on self-esteem: a comparative study. *Int J High Risk Behav Addict*. 6(1): e35955. Doi: 10.5812/ijhrba.35955.
- Ouyang, Y., Wang, K., Zhang, T., Peng, L., Song, G., ve Luo, J. (2020). The influence of sports participation on body image, self-efficacy, and self-esteem in college students. *Front. Psychol*. 10:3039. Doi: 10.3389/fpsyg.2019.03039.
- Özkan, İ. (1994). *Benlik saygısını etkileyen etmenler*. Düşünen Adam, 7(3), 4-9.
- Öztürk, F. (2014). *Sedanter bayanlarda sekiz haftalık stepaerobik ve pilates egzersizinin yapısal biomotorik ve psikolojik özellikler üzerine etkilerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı. Çanakkale.
- Ranaweera, K.K.T.T. ve Gunawardena, S. (2021). Effect of volume of physical activities on the self-esteem among undergraduates of a private university in Colombo. *Medicine, Health & Food*. 80(1), 202-208. Doi: 10.47119/IJRP100801720212095.
- Rivers, C., ve Dilger, J. (2015). *The effects of exercise on self-esteem, general happiness, and body image [Poster presentation]*. Big South Undergraduate Research Symposium, Buies Creek, NC. Abstract retrieved from: http://www.campbell.edu/pdf/top/bigsurs2015/bigsurs_official_program_v5_2015.pdf.
- Rodriguez-Ayllon, M., Cadenas-Sanchez, C., Estevez-Lopez, F., Munoz, N. E., Mora-Gonzalez, J., Migueles, J. H., Garcia-Molina, P., Henriksson, H., Mena Molina, A., Martinez Vizcaino, V., Catenena, A., Löf, M., Erickson, K. I., Lubans, D. R., Ortega, F. B., ve Esteban Cornejo, I. (2019). Role of physical activity and sedentary behavior in the mental health of preschoolers, children and adolescents: a systematic review and meta-analysis. *Sports Med*. 49, 1383–1410. Doi: 10.1007/s40279-019-01099-5.
- Sawyer, S. M., Afifi, R. A., Bearinger, L. H., Blakemore, S.-J., Dick, B., Ezech, A. C., ve Patton, G. C. (2012). Adolescence: a foundation for future health. *Lancet*; 379(9826): 1630–1640. Doi: 10.1016/S0140-6736(12)60072-5.
- Seiffge-Krenke, I., Aunola, K., ve Nurmi, J. E. (2009). Changes in stress perception and coping during adolescence: Role of situational and personal factors. *ChildDevelopment*, 80, 259-279. Doi: 10.1111/j.1467-8624.2008.01258.x.
- Sevim, K., Artan, T. (2021). Yüksek ve Düşük Benlik Saygısını Etkileyen Faktörler. *Toplumsal Politika Dergisi*. 2(2), ss; 109-121. Retrieved from: <https://dergipark.org.tr/en/pub/tpd/issue/66013/1058371>.
- Spruit, A., Assink, M., Van Vugt, E., Van der Put, C., ve Stams, G. J. (2016). The effects of physical activity interventions on psychosocial outcomes in adolescents: A meta-analytic review. *Clin. Psychol. Rev.*, 45, 56–71. Doi: <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2016.03.006>.
- Stiffman, A. R., Orme, J. G., Evans, D. A., ve Keeney, P. A. (1984). A brief measure of children's behavior problems: The Behavior Rating Index for Children. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 17(2), 83–90. Doi: 10.1080/07481756.1984.12022751.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics*. Boston, Pearson.

- Turan, N. ve Tufan, B. (1987). Coopersmith benlik saygısı envanteri üzerinde geçerlik, güvenilirlik çalışması. *XIII. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi*, İstanbul, 14 – 18 Eylül.
- Uca, M., ve Çoban, Ü. (2021). İşitme engelli hentbol oyuncularının benlik saygısı düzeylerinin incelenmesi: Bir örnek olay. *Turkish Studies*, 16(3), 1075-1085. Doi: <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.49758>.
- Walters, S., ve Martin, J. E. (2000). Does aerobic exercise really enhance self-esteem in children? A prospective evaluation in 3rd-5th graders. *J Sport Behav*; 23(1): 51-60. Available at: <https://psycnet.apa.org/record/2000-15354-006>.
- White, M. A., Whittaker, S. D., Gores, A. M., ve Allswede, D. (2019). Evaluation of a self-care intervention to improve student mental health administered through a distance-learning course. *Am. J. Health Educ.*, 50, 213-224. Doi: <https://doi.org/10.1080/19325037.2019.1616012>.
- Wright, L. J., Williams, S. E. ve Veldhuijzen van Zanten, J. J. C. S. (2021). Physical activity protects against the negative impact of coronavirus fear on adolescent mental health and well-being during the COVID-19 pandemic. *Front. Psychol.* 12:580511. Doi: 10.3389/fpsyg.2021.580511.
- Yıldız, M. (2012). Öğretmen adaylarının benlik saygısı ve kişilik özelliklerinin sahip oldukları değerler açısından incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Yiğiter, K., ve Bayazıt, B. (2013). Impact of the recreational physical activities on university students' problem-solving skills and self-esteem in Turkey. *European Online Journal Of Natural And Social Sciences*, 2(3), pp. 424-429. Retrieved from <https://european-science.com/eojnss/article/view/244>.
- Zamani Sani, S. H., Fathirezaie, Z., Brand, S., Pühse, U., Holsboer-Trachsler, E., Gerber, M., ve Talepasand, S. (2016). Physical activity and self-esteem: testing direct and indirect relationships associated with psychological and physical mechanisms. *Neuropsychiatric Disease and Treatment*, 12, 2617-2625. <https://doi.org/10.2147/NDT.S116811>.

BÖLÜM 3

E-SPOR'UN SPOR EKONOMİSİNDEKİ YERİ VE ÖNEMİ

Efecan TEZCAN¹

Teknoloji sporun gelişimini teşvik ederken spora yeni branşlar da eklemiştir. Günümüzde dijital oyunlar günlük yaşamın bir unsuru haline gelmiş ve özellikle genç nüfusta sanal dünya olgusu ortaya çıkmıştır (Öntürk ve diğerleri, 2021). İnternet ve bilgisayar donanım teknolojisinin gelişmesiyle birlikte sporla ilgili yeni bir kavram ortaya çıkmıştır - Elektronik Spor. Çoğu kişinin e-spor kavramının farkına varmadığı söylenebilir. E-spor'un kendine has oyun türleri, bu oyun türlerinde yarışan yıldız oyuncular, bu oyunların hayran kitleleri ve global e-spor organizasyonları, takımları, formları, ligleri ve hatta uluslararası lig yapıları zaten mevcut. E-sporla ilgili organizasyonlar çevrimiçi (online) veya yerel ağlarda (local network) gerçekleşmektedir (Jenny ve ark, 2016).

E-spor'un birçok tanımı yapılmıştır ve günümüzde hızla popülerlik kazanmakta ve zaman içinde endüstri veya akademiden çok fazla ilgi görmektedir. E-spor, dijital platformlarda kısmen açık ve adil bir ortamda dijital elektronik ürünlerin spor ekipmanı olarak kullanıldığı kişiler arası spor yarışması olarak tanımlanmaktadır.

Asya Esport Federasyonu (AESF), e-sporu “elektronik ve sporun birleşimi, yani elektronik cihazların rekabetçi faaliyetler için bir platform olarak kullanılması” olarak tanımlıyor. Federasyonun resmi sayfasında, oyuncuların madalya ve/veya nakit ödül için çeşitli rekabetçi oyunlara katıldığı turnuvaların çevrimiçi ve yüz yüze milyonlarca izleyiciyi çektiği ve esport sayesinde katılımcıların mantıklı düşünme, el-göz koordinasyonu, ekip çalışması refleksler geliştirebildiği belirtilmektedir. Dijital oyunların spor endüstrisinde yer almasının en önemli etkenlerinden biri de spor piyasalarında ki pazarlama başarısıdır. Ekonomik olarak küzi miktarda sermayeye sahip olan elektronik spor sektörü, firmaların ve sponsorların yatırımlarıyla birlikte büyük turnuvalarda markalaşma amacı güderek finansman sağlaması üzerine, dijital oyun sektörünün gelişmesi ve tanınmasında büyük rol oynamıştır. Aynı zamanda dünyaca ünlü teknolojik markaların bu sektöre üretim yapması ve teknolojinin gelişmesi, oyun çeşitliliğinin artması, oyun bileşenlerinin

¹ Arş. Gör., Gümüşhane Üniversitesi Beden Eğitimi ve Sporyüksekokulu, efecantezcan@gumushane.edu.tr

ödöl havuzu 2,4 milyon dolarla, kadın oyuncular için ise 150.000 dolar civarında. Paris'te düzenlenen Espor Dünyası Kongresi kapsamında düzenlenen turnuva kapsamında ödöl havuzu 75.000 Dolar olurken, kadınlara sadece 15.000 Dolar ayrılmıştır (www.gamerpeople.com).

E-spor dünyada ve ölkemizde oldukça popüler olduğu için espor film alanında da karşımıza çıkmıştır. Bu hareket sayesinde ilk espor temalı uzun metrajlı film The Good Game, 28 Eylül 2018'de Vision'da yerini aldı. Filmin adı, elektronik sporcuların her oyundan sonra rakiplerine ve takım arkadaşlarına anlattığı Good Game'den (GG) esinlenmiştir (www.thebrandage.com).

KAYNAKLAR

- Bingjun G, Mingxue L. Study on the development of e-sports and its athletes selecting. Jilin Sport Coll Journals 2007, 23(1):70-1.
- Eğitim, Kültür ve Araştırma Genel Müdürlüğü (2018). E-spor Raporu, Ankara: Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları.
- E-Spor Raporu 2018 Sayı.5, Eğitim,Kültür ve Araştırma Genel Müdürlüğü, Erişim: http://yayinlar.gsb.gov.tr/Public/Files/2018.05.14_16.57.28_espor-raporu-say%C4%B15.pdf Erişim Tarihi : 03.09.2019
- Garces, K. (2019). *Esports Marketing Strategies That Will Get You In The Game*. penji: <https://penji.co/esportsmarketing>
- Iwerks, L. (Yöneten). (2019). *League of Legends Origins* [Sinema Filmi].
- Jenny SE, Manning RD, Keiper MC, Olrich TW. Virtual (ly) athletes: where esports fit within the definition of "sport." Quest 2016 69(1): 1-18.
- MAX MIROFF, Tiebreaker: An Antitrust Analysis of Esports 2018-2019. J.D. Candidate 2019, Columbia Law School.
- Newzoo (2018), Content Rights Take Center Stage in Esports: Newzoo Updates Revenue Forecasts and Introduces League and Tournament Classification Erişim: <https://newzoo.com/insights/articles/content-rights-take-center-stage-in-esports-newzoo-updates-revenue-forecasts-and-introduces-league-and-tournament-classification/> Erişim Tarihi: 17.10.2019
- Öntürk, Y., Güvendi, B., Keskin, B. ve Gelen, NK (2021). Spor Bilimleri Faköltesi Öğrencilerinin Dijital Oyun Tutumlarının İncelenmesi. Education Quarterly Review , 4 (2).
- Riot Games. Our Story, <https://www.riotgames.com/en/who-we-are/values> 8 Eylül 2019
- Singer, D., & Chi, J. (2019, Ağustos 14). *The keys to esports marketing: Don't get 'ganked'*. mckinsey: <https://www.mckinsey.com/industries/technology-media-and-telecommunications/our-insights/the-keys-to-esports-marketing-dont-get-ganked#> adresinden 2 Ocak 2020 tarihinde alınmıştır.
- Türkiye E-Spor Federasyonu. E-spor Raporu, [http://tesfed.gov.tr/PublicFederasyon/Edit/images/federasyon/105/Espor Çalıştay Raporu.pdf](http://tesfed.gov.tr/PublicFederasyon/Edit/images/federasyon/105/Espor%20Çalıştay%20Raporu.pdf) 1 Temmuz 2020
- Yükçü, Süleyman ve Kaplıanoğlu, Emre (2018). E-Spor Endüstrisi. Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi-International Journal of Economic and Administrative Studies, (17. UİK Özel Sayısı) 533-550.
- <https://www.esportsearnings.com/countries/tr>, (Eriim Tarihi: 25.05.2018).
- <http://www.thebrandage.com/dunyanin-ilk-espor-filmi-geliyor-8651>, (Eriim Tarihi: 27.08.2018).
- <https://www.gamerpeople.com/haber/makaleler/e-sporda-cinsiyet-ayrimciligina-meydanokuyan-kadınlar>, (Eriim Tarihi: 26.08.2018).

BÖLÜM 4

ENGELLİ BİREYLERİN İLETİŞİM BECERİLERİ, KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİ, FİZİKSEL AKTİVİTE ve SOSYOLOJİK ENTEGRASYONU

Esra KURT¹
Coşkun RODOPLU²
Halime Nur YAYLA³

GİRİŞ

“İletişim hem temel bir ihtiyaç hem de temel bir haktır” (Brady, 2016)

İletişim becerileri öğrenmek, çalışmak, ilişki kurmak ve sosyal topluluklara katılmak için kritik öneme sahiptir (Money & diğerleri, 2016). İletişim, duygu ve düşüncelerin paylaşılması, bilgi aktarımı, kimliğin ifade edilmesi ve sosyal yakınlığın sağlanması gibi birçok işlevleri yerine getirir. Bu işlevler esnasında konuşma, el işaretleri, jest ve yüz ifadesi gibi hem sözlü hem de sözlü olmayan birden fazla modaliteden yararlanır. (Beukelman & Mirenda, 2013). İnsanların geçmişten günümüze kadar birbirleriyle kurdukları iletişim, farklı aşama ve değişimlerden geçmesine rağmen hala dünya üzerindeki en önemli etkileşim olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü insan; sosyolojik, dinsel, etiksel, hukuksal ve düşünsel yapıların ördüğü karmaşık bir bütündür. İnsanda oluşan bu değerler, giderek çoğul bir hal almıştır. Bu çoğulluk, toplum olma zorunluluğu ile bütünleşmiştir. Aile kurmak, belli toplum normlarına göre yaşamak, aidiyet duygusu gibi faktörler bu bütünleşmenin sağlıklı olmasını tetiklemektedir. Bunun yanı sıra, gerek mülkiyet gerek üretim bazında, bireyi belli bir hedeflere yönlendirmektedir ve toplumsal dokunun vazgeçilmez düzeydeki bu normatif yapılar; bireyden bireye, bireyden topluma, toplumdan topluma, toplumdan ülkelere ve giderek de evrensel düzeye ulaşmıştır. Çoğullukla da evrenselden topluma, toplumsaldan bireysele, kurumlaşarak yapılaşmışlardır. Bu yapılaşmanın temel ögesi her zaman iletişim olmuştur (Hargie & Marshall, 2002)

¹ Dr. Öğrencisi, Bursa Uludağ Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü / Spor Bilimleri Fakültesi
esrakrt87@gmail.com

² Öğr. Gör. Bursa Teknik Üniversitesi, coskun_rodoplu@hotmail.com

³ Dr. Öğrencisi Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Bölümü,
halimenuraymaz9@gmail.com

insan hakları ekseninde gerçekleştirilmesi ise sosyal model sonrasındaki modelin, insan hakları modeli olarak adlandırılmasına da sebep olmuştur” (Berkün, 2013).

SONUÇ

Araştırmalar ortaya koymaktadır ki tüm engel gruplarında iletişim becerileri, özel eğitim, fiziksel aktivite ve spor engelli bireylerin rehabilitasyonu ve topluma entegrasyonu için önemli bir yere sahiptir. Engelliler için fiziksel aktivite ve spor programları planlanırken doğru politikalar ve uygulamanın yanı sıra eğitmenin de yeterli bilgi, beceri ve donanımına sahip olması önemli bir faktördür. Bu nedenle engelliler için beden eğitimi öğretmeni, alanda gerekli ve yeterli eğitimi almış bir beden eğitimi öğretmeni olmalıdır. Bunun için ise etkili eğitim programları, sosyal ve aktif ortamın oluşturulması, aile ve toplum katılımının sağlanması oldukça önemlidir. Ayrıca engelli bireylerin küçük yaşlardan itibaren sosyal hayata karışabilmesi ve toplumda kendilerine yer bulabilmesi için gerekli tüm imkanlar sağlanmalıdır. Özel gereksinimli çocukların bireysel gelişimlerini ve toplumla bütünleşmelerinin en üst düzeyde sağlanması ve iletişim becerilerinin geliştirilmesi için uygun ortamlar oluşturulmalı, engelliler ve aileleri bilinçlendirilmelidir. Sonuç olarak, kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla verilen eğitimin etkili olabilmesi, özel gereksinimli bireylerin kaliteli eğitim alabilmeleri ve toplumla en üst düzeyde bütünleşebilmeleri için eğitim sürecinin içindeki bireylerle her alanda gerekli düzenlemeler yapılmalı ve çeşitli mekanizmalar geliştirilmelidir. Bu kapsamda engellilerin topluma dâhil edilmesi ile ilgili çalışmalar, eylemler ya da projeler kaçınılmaz olarak sosyo-kültürel bir bakış açısına ve özellikle sosyolojik bir perspektife ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca, kapsayıcı eğitim üzerine yapılan araştırmalar gösteriyor ki, sistematik engelleri aşabilmek için öncelikle bütüncül bir yaklaşımla farklı düzeylerde eşzamanlı değişikliklerin yapılması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Ahmadi, S., & Keshavarzi, A. (2013). A survey of in-service training programs effectiveness in teaching skills development from the view-point of students, teachers and principals of guidance schools in Shiraz. *Procedia-social and Behavioral sciences*, 83, 920-925.
- Arbeiter, S., & Hartley, S. (2002). Teachers' and pupils' experiences of integrated education in Uganda. *International Journal of Disability, Development and Education*, 49(1), 61-78.
- Berkün, S. (2013). “Özürlüleri İştistamında Ev Esası Tele alışma (Evde Tele alışma): Bursa İli Belediyelerden Örnekler “. Ankara: ASGEM Yayınları.
- Berninger, V., & Rutberg, J. (1992). Relationship of finger function to beginning writing: application to diagnosis of writing disabilities. *Developmental Medicine & Child Neurology*, 34(3): 198-215.
- Beukelman, D. R., & Mirenda, P. (2013). *Augmentative & alternative communication: Supporting children and adults with complex communication needs*. Paul H. Brookes Pub..
- Beversdorf, D., Anderson, M., Manning, S., Anderson, S., Nordgren, R., Felopulus, G., & Bauman, M. (2001). Macrographia in high-functioning adults with autism spectrum disorder. *Journal of Autism and developmental disorders*, 31(1):97-101.

- Brady, N. B. (2016). Brady, N., Bruce, S., Goldman, A., Erikson, K., Mineo, B., OglCommunicati-on services and supports for individuals with severe disabilities: Guidance for assessment and intervention. *Brady, N., Bruce, S., Goldman, A., Erikson, K., Mineo, B., American Journal on Intellectual*, 121-138.
- Braedney, M., Pearce, G., Naughton, G., Sullivan, C., Bass, S., & Beck, T. (1998). Moderate exercise during growth in prepubertal boys: changes in bone mass, size, volumetric density, and bone strength: a controlled prospective study. *J Bone Miner Res*, 13:1814-21.
- Bull, F., Milton, K., Kahlmeier, S., Arlotti, A., Jurićan, A., Belander, O., & Vlasveld, A. (2015). Turning the tide: national policy approaches to increasing physical activity in seven European countries. *British journal of sports medicine*, 49(11), 749-756.
- Burcu, E. (2011). Türkiye'deki Engelli Bireylere İlişkin Kùltürel Tanımlamalar: Ankara Örneği. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat fakùltesi Dergisi*.
- Burcu, E. (2015). Türkiye'de Yeni Bir Alan: "Engellilik Sosyolojisi" ve Gelişimi. *Sosyoloji Konferans-ları*, (s. 319-341).
- Burcu, E. (2019). Üniversitede okuyan özürlü öğrencilerin sorunları: Hacettepe-Beytepe Örneği. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakùltesi Dergisi*, 83-103.
- Carlson, S., Shields, N., Taylor, N., & Dodd, K. (2014). 8. CARLSON, S., SHIELDS, N., TAYLOR, N., & DODD, K. (2014). Exploring the barriers and facilitators to physical activity for young people with cerebral palsy in specialist schools: C8. *Exploring the barriers and facilitators to physical activity for young people with cerebral palsy in specialist schools*, 56.
- Carroll, A., Forlin, C., & Jobling, A. (2003). The impact of teacher training in special education on the attitudes of Australian preservice general educators towards people with disabilities. *Teacher education quarterly*, 30(3), 65-79.
- Chew, K. L., Iacono, T., & Tracy, J. (2009). Overcoming communication barriers: Working with patients with intellectual disabilities. *Australian family physician*, 38(1/2), 10-14.
- Cook, B. G., Tankersley, M., Cook, L., & Landrum, T. J. (2000). Teachers attitudes toward their included students with disabilities. *Exceptional children*, 67(1), 115-135.
- Coppens-Hofman M, T. H. (2016). Speech characteristics and intelligibility in adults with mild and moderate intellectual disabilities. *Folia Phoniatrica et Logopaedica*, 68(4), 175-182.
- Damiano, D. L. (2006). ctivity, activity, activity: rethinking our physical therapy approach to cerebral palsy. *Physical therapy*, 86(11), 1534-1540.
- Daugbjerg, S. B., Kahlmeier, S., Racioppi, F., Martin-Diener, E., Martin, B., Oja, P., & Bull, F. (2009). Promotion of physical activity in the European region: content analysis of 27 national policy documents. *Journal of physical activity and health*, 6(6), 805-817.
- Doğan, İ., & Çitil, M. (2011). Engelli çocuk ve ergenlerin sosyolojik boyutu. *Engelli Çocuk ve Ergen-lerin Hakları El Kitabı* (s. 27-45). içinde İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Doğan, İ., & Çitil, M. (2011). Engelli çocuk ve ergenlerine sosyolojik bir yaklaşım. A. K. (Haz.) içinde, *Engelli Çocuk ve Ergenlerin Hakları El Kitabı (Anne-Baba ve Öğretmenler İçin)* (s. 27-45).
- Eichstaedt, C., & Lavay, B. (1992). Physical aktivty for individuals with mental retardation, Illinois. *Human Kinetics Books* (s. 463). içinde
- Fernandez, A., Revilla, C., Su, I., & Garcia, M. (2003). Social integration of juvenile amputees: comparison with a general population. *Prosthetics and orthotics international*, 27(1), 11-16.
- Forlin, C., Sharma, U., & Loreman, T. (2007). An international comparison of pre-service teacher attitudes towards inclusive education. *Disability studies quarterly*, 27(4).
- Genç, Y. (2015). Engellilerin Sosyal Sorunları ve Beklentileri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 67.
- Giddens, A. (2014). *Modernliğin Sonuçları*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Güler, B., Tekkurşun Demir, G. ve Dursun, M. (2019). Bedensel engelli bireylerin spor ve sporcu kavramına yönelik metaforik algıları. (Ed: G. Hergüner).Her Yönüyle Spor. İstanbul: Güven Plus Grup Danışmanlık A.Ş Yayınları,291-309.
- Güllüpnar, F. (2013). Toplumsal İlişkiler Kısacasında Zihin Engelli Olan Bireyler ve Aile Yapıları: Eskişehir'de Engelli Ailesi Hakkında Sosyolojik Bir Alan Çalışması . *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 41-64.

- Hargie, O., & Marshall, P. (2002). *Interpersonal Communication: A Theoretical Framework*. London Routledge.
- Horvat M, P. K. (1997). Isokinetic torque, average power, and flexion/ extension ratios in non-disabled adults and adults with mental retardation. *J Orthopaedic & Sports Physical Therapy*, 25(6):395-9.
- Iacono, T. A., West, D., Bloomberg, K., & Johnson, H. (2009). Reliability and validity of the revised Triple C: Checklist of communicative competencies for adults with severe and multiple disabilities. *Journal of Intellectual Disability Research*, 53(1),44-45.
- Jobling, A. (2001). Life be in it: lifestyle choices for active leisure. *Down Syndrome Research and Practice*, 6(3), 117-122.
- Kolat, S. (2009). *Avrupa Birliği Sosyal Politikası Çerçevesinde Özürlülere Yönelik Ayrımcılıkla Mücadele ve Türkiye'deki Yansımaları*. Ankara: T.C. Başbakanlı ÖZÜDA.
- Kolat, S. (2009). *Avrupa Birliği Sosyal Politikası Çerçevesinde Özürlülere Yönelik Ayrımcılıkla Mücadele ve Türkiye'deki Yansımaları*. Ankara: T.C. Başbakanlık ÖZÜDA.
- LeMura L, & Maziakas , M. (2002). Factors that alter body fat, body mass and fat-free mass in pediatric obesity. *Med Sci Sports Exerc.*, 34:487-96.
- Light, J., & Mcnaughton, D. (2015). Designing AAC research and intervention to improve outcomes for individuals with complex communication needs. *Augmentative and Alternative Communication*, 31(2), 85-96.
- Lindsay, G. (2007). Educational psychology and the effectiveness of inclusive education/ mainstreaming. *British Journal Of Educational Psychology*, 77(1), 1-24.
- Mann, S. (2005). The language teacher's development. *Language teaching*, 38(3), 103-118. .
- Marrus, N., & Hall, L. (2017). Intellectual disability and language disorder. *Child and Adolescent Psychiatric Clinics*, 26(3), 539-554.
- Martin-Ginis, K. A., & Ma, J. L.-C. (2016). A systematic review of review articles addressing factors related to physical activity participation among children and adults with physical disabilities. *Health psychology review*, 10(4), 478-494.
- MEB. (2010). *İlköğretim Okullarındaki Kaynaştırma Uygulamalarının Değerlendirilmesi*. Ankara:: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB. (2013). *Bütünleştirme Kapsamında Eğitim Uygulamaları*. Ankara: Öğretmen Kılavuz Kitabı.
- Meriç, Ü. (1996). Sosyolojik Açıdan Özürlüler. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakóltesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 268-281.
- Meşe, İ. (2014). Engelliliği Açıklayan Sosyal Model Nedir? *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 79-92.
- Mevzuat, T. T. (2005). *Engelliler Hakkında Kanun, Kanun Numarası: 5378, Birinci Bölüm: Amaç, Kapsam, Tanımlar ve Genel Esaslar*. Ankara: 25868, Tertip: 5 Cilt: 44.
- Morris FL, Naughton , G., Gibbs , J., & Wark , J. (1997). Prospective ten-month exercise intervention in premenarcheal girls: positive effects on bone and lean mass. *J Bone Miner Res*, 12(9):1453-62.
- Özdemir, S. (2017). Engelli bireylerin mânevî rehabiliterlerinde iletişimin önemi. *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakóltesi Dergisi*, (38), 137-159.
- Piek, J. P., & Dyck, M. (2004). Sensory motor deficits in children with developmental coordination disorder, attention defisit hyperactivity disorder and autistic disorder. *Human Mov Sci*, 23:475-488.
- Purcell, M., Morris, I., & McConkey, R. (1999). Staff perceptions of the communicative competence of adult persons with intellectual disabilities. *The British Journal of Development Disabilities*, 45(88), 16-25.
- Rıdvan Yayla, H. N. (2021). A Classification Approach with Machine Learning Methods for Technical Problems of Distance Education: Turkey Example. *Open praxis*, 312-321.
- Rıdvan Yayla, T. T. (2021). Determining of The User Attitudes on Mobile Security Programs with Machine Learning Methods. *İnformatica*, 393-404.
- Sharma. (2015). Perspectives on Inclusive Education with Reference to United Nations. *Universal Journal of Educational Research*, 3 (5) 317-321.
- Sharma, U., & Pace, E. (2019). Teachers' commitment to teach in inclusive schools, preparation of.

- Encyclopaedia of Teacher Education* (s. 1-6). içinde
- Stanish, H., & Temple, V. (2008). Physical activity of youth with intellectual disability: review and research agenda. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 25(2), 95-117.
- Symeonidou, S. (2017). Initial teacher education for inclusion: a review of the literature. *Disability & society*, 32(3), 401-422. .
- şentürk, M. (2008). Modern Kontrol Tüketim. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 221-239.
- Taburoğlu, Ö. (2014). Kitlesele ve Bireysel Disiplinler Nasıl Yaratılırlar? *Doğu Batı*, 219-228.
- Thompson, W., Gordon, N., & Pescatello, L. (2009). ACSM"s Guidelines for Exercise Testing and Prescription. 8th ed. *Baltimore, MD: Lippincott Williams and Wilkins* (s. 253-5). içinde
- Toğçuoğlu, Ö., & Bozkurt, E. (2021). Erişilebilirlikte Sosyal Politika Aracı Olarak Engelli Bireylerin Eğitimi,İktisadi, İdari Ve Sosyal Bilimler Teori, Güncel Araştırmalar ve Yeni Eğilimler. H. BA-BACAN içinde, 18. Toğçuoğlu Ö., Bozkurt E., 2021. Erişilebilirlikte Sosyal Politika Aracı Olarak Engelli Bireylerin Eğitimi,İktisadi, İdari Ve Sosyal Bilimler Teori, Güncel Araştırmalar ve Yeni Eğilimler-3 (s. 318-227). Ivpe Yayınevi.
- Topçuoğlu, R. A. (2014). "1900-2000 Yılları Arasında Avusturya'da Engellilere Yönelik Sosyal Politika ve Sosyal Hizmetler: Medikal Modelden Sosyal Modele Geçiş. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 127-144.
- Trost, S. (2005). Discussion paper for the development of recommendations for the participation of children and young people in health-promoting physical activity. *Australian Department of Health and Aging*.
- Tuffrey-Wijne, I., & McEnhill, L. (2008). Communication difficulties and intellectual disability in end-of-life care. *International journal of palliative nursing*, 14(4), 189-194.
- UNESCO, P. U. (2009). *Policy guidelines on inclusion in education*. Paris.
- Wapling, L. (2016). *Christian blind mission*. www@ cbm. org. adresinden alındı
- WHO. (2013). World Health Organization. *Global action plan 2013-2020 for the prevention and control of noncommunicable diseases*. Geneva World Health Organization.
- Wilkinson, P. F. (1983). Disabled children and integrated play environments. *Recreation Research Review*, 10(1), 20-28.

BÖLÜM 5

SPOR SOSYOLOJİSİNDE TEMEL YAKLAŞIMLAR

İbrahim ŞAHİN¹
Damla ÖZSOY²

Sayırsız bilim adamı, spor yönetimi ve spor disiplinlerinin sosyolojisi arasındaki önemli bağlantıları vurgulamıştır. Bilim adamları, spor yönetimi ile spor sosyolojisi arasındaki önemli bağlantılara işaret etmektedir. Örneğin, çağdaş spor yönetiminde önde gelen ders kitapları (Parks vd. 2007), genellikle sporun sosyolojik yönleriyle ilgilenen bölümleri içermektedir. Spor Yönetimi Akreditasyonu Komisyonu tarafından “sosyal, psikolojik ve uluslararası sporun temelleri” ortak profesyonel bileşen güncel alanlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır (Love ve Andrew, 2012).

Alanlar arasındaki bu bağlantılar, araştırma yaklaşımlarının daha fazla çeşitliliğini gerektirir. Spor yönetiminde (Skinner ve Edwards, 2005), disiplinler arasında iş birliği ile spordan daha büyük elde edilecek potansiyel faydaların olduğunu öne sürmektedir. Ayrıca, spor sosyolojisinde çok sayıda bilim adamı, sporun eksikliğinden endişe duyduklarını dile getirdiler. Spor sosyologları, spor alanıyla disiplinler arası iş birliğinin yararlarını gözlemlemiştir (Love ve Andrew, 2012).

Bir zamanlar marjinal bir ilgi alanı olarak görülen spor (bir boş zaman sosyolojisi veya sosyolojinin alt kümesi kültür) artık sosyologlar için ayrı bir alan olmuştur. Sosyologlar, spor sosyolojisinin alanını oluşturan 1960’lardan bu yana önemli bir sosyolojik bir araştırma gövdesi üretmişlerdir. Spor alanında araştırmalara ilgi büyümüştür ve sporla ilgili üç faktöre yoğunlaşmıştır. Bunlar; rekabetçi sporun günlük yaşamda artan yaygınlığı, spor uygulamalarının eleştirel olarak incelenmesi ve sporun kendine özgü yapısıdır. Spor sosyologları özellikle 1800’lerin sonlarından sonra, modern spor kavramıyla ilgilenmişlerdir (Crosset, 2001).

Günümüzde spor, tüm dünyada insanların hayatlarındaki ortak bir unsur olarak yer almıştır ve de sahip olduğu sosyal boyutlar sayesinde spor sosyolojisi kavramının önemi günden güne artmıştır (Turkay, 2020). Bu doğrultuda, bu bölümde spor sosyolojisi ve spor sosyolojisindeki kuramlara yer verilerek spor ve sosyolojisi ilişkisine değinilmiştir.

¹ Doç. Dr., Yalova Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, ibrahimsahin_68@hotmail.com

² Arş. Gör., Yalova Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Spor Yöneticiliği Bölümü
damla.ozsoy@yalova.edu.tr

- Sporun insan yaşamındaki anlamı nedir, amacı nedir şeklinde karşımıza ık-maktadır (Dever,2008).

Feminist Kuramı

Spor sosyolojisinde, spor alanında ayrıntılı olarak araştırmalar yürütülmektedir. Feminist kuram da bunlardan biridir ve bilim adamları tarafında bu alanda ol-dukça araştırmalar yürütülmektedir. Sporun genellikle g, hakimiyet ve saldı-ranlık bakımından erkek özelliklerine benzetildiği görülmüştür. Kurumsallaşmış spor uygulamaları aracılığıyla spor sosyolojisinde bilim adamları cinsiyetin nasıl öğrenildiği üzerine araştırma konuları yürütmektedirler (Brooke, 2020). Femi-nist yaklaşımında feminist kuramcılara ve bu bilinçteki yaklaşımlarla karşılaşıldı-đı grlmektedir. Bu araştırmacıların amaçları arasında cinsiyete dair ilişkilerin toplumsal yaşamda etkisini göstermek, ataerkil toplum yapısındaki kadınlara g katmak grlmektedir (zer, 2003).

Feminist kuramda kadın etkinliklerinde dünyayı yeniden meydana getirme çabası ve dünyaya kadın gözünden bakma görüşleri yer almaktadır. Bu kuram-cılar sporu erkek egemenliği konusunda eleştirmişlerdir. 1986'da Avusturya H-kmeti "sporda kadın" adlı araştırma yürütmüş ve erkek egemenliğini sürdürme yollarından biri olarak sporu belirtilmiştir. Feminist kuramın spora yönelik araç-tırması gereken sorular ise şunlardır:

- Kadınların sporda nasıl dışlandığı?
- Kadının sağlığı tehlikeye atılmadan cinsiyet eşitliği nasıl sağlanabilir? (Dever, 008).

KAYNAKLAR

- Ben-David, J., & Sullivan, T. A. (1975). Sociology of science. Annual Review of Sociology, 1, 203–222.
- Brooke M. (2020). Feminist'in the Sociology of Sport: an Analysis Using Legitimation Code Theory and Corpus Linguistics. Ampersand. 7.100068.
- Crosset T.W. (2001). Sport, Sociology of. International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences. ISBN: 0-08-043076-7. Pages 14932-14935.
- akır V.O. (2014). Spor Sosyolojisinin Doğuşu; Geleneksel Beden Eğitimi Usul ve Yaklaşımların-da Dönüşüm. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Doktora Tezi. Danışman:Prof. Dr. İsmail Coşkun. İstanbul.
- Dever A. (2008). Sosyolojik Boyutlarıyla Spor.Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Danışman: Doç.Dr.Cemal Yalçın. Sivas.
- Doğan B. (2004). Spor Sosyolojisi ve Uygulamalı Spor Sosyolojisine Giriş. META Basım.İzmir.
- Ekici, S., ntrk, Y., & Karafil, AY (2016). Spor eğitimi veren yükseköğretimde eğitim veren yüksek eğitim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin temel ihtiyaçlarının analizi. İnsan bilimleri dergisi , 13 (3), 3885-3894.
- Love A. & Andrew Damon P.S. (2012). The Intersection of Sport Management And Sociology of Sport Research: A Social Network Perspective. Sport Management Review 15 244–256. do-i:10.1016/j.smr.2011.08.001
- Özer İ. (2003). Sosyolojiye giriş. Martı Kitap ve Yayınevi. Ankara.

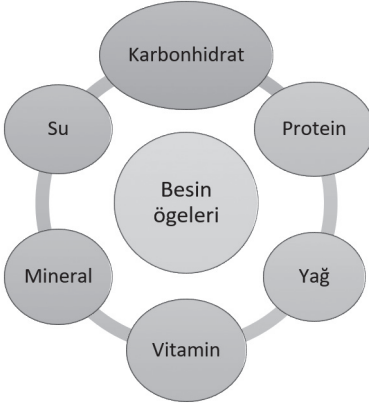
- Parks J. B., Quarterman, J., & Thibault, L. (Eds.). (2007). Contemporary sport management (3rd ed.). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Sarıkoça E. (2020). Spor ve Sosyoloji Bir Yaklaşım Denemesi. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, (64), 261-270.
- Skinner J., & Edwards, A. (2005). Inventive pathways: Fresh visions of sport management research. Journal of Sport Management, 19, 404-421.
- Turkay H. (2020). Spor Sosyolojisi: Geçmişten Günümüze Gelişimi ve Gelecek Beklentileri. Spor Eğitim Dergisi. e-ISSN 2602-4756 Cilt 4, Sayı 2, 53-61.
- Yetim A. (2008). Sosyoloji ve Spor. ISBN 975-97324-0-8. Berikan Yayınevi. Ankara.
- Yetim A. (2000). Sporun Sosyal Görünümü. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 5 (1), 63-72.

BÖLÜM 6

SPORCU BESLENMESİNDE BESİN ÖGELERİ

Sema ARSLAN KABASAKAL¹

Beslenme insanların büyümesi, gelişmesi, yaşamını idame ettirebilmesi için gerekli olan tüm yaşamsal faaliyetler için önem arz etmektedir. Yenilebilir hayvan ve bitki dokularına besin denir. Besinler karbonhidrat, protein, yağ, vitamin, mineral ve su olmak üzere besin öğelerinden oluşmaktadır (Baysal, 2011; Baysal; 2013).

Yeterli ve dengeli beslenme insanların yaşamlarını optimal düzeyde devam ettirebilmesi için önemlidir. Besin öğelerinin vücudun ihtiyacı kadar vücuda alınması ve kullanılmasına yeterli ve dengeli beslenme denir (Douglas ve Douglas, 1984; Baysal, 2013). Eğer vücudun ihtiyacı kadar besin ögesi alınmazsa vücutta yetersiz enerji oluşumu meydana gelir ve vücut dokularında hasar oluşabilir. Bu durum yetersiz beslenme olarak adlandırılmaktadır. Besin öğelerinin alınması gerekenden

kimisinin fazla kimisinin az alınması ise vücut kompozisyonunda olumsuz bir değişim yaratır ve dengesiz beslenme olarak geçmektedir (Baysal, 2011; Baysal; 2013). Yetersiz ve dengesiz beslenme vücut sağlığını bozabilir ve birçok hastalığa yol açabilmektedir. Örneğin fazla miktarda yağ alımı kandaki lipidlerin yükselmesine ve vücut kompozisyonundaki yağ miktarının artmasına neden olabilmektedir, aynı zamanda iç organ çevresindeki yağ miktarını arttırarak organ çalışmasına olumsuz katkı yapabilmektedir. Örneğin karaciğer yağlanması, koroner arterlerde daralmaya bağlı olarak kalp krizi riski vb durumlar yetersiz ve dengesiz beslenmenin bir sonucu olarak nitelendirilebilir (Baş ve Saka, 2013).

Beslenme, sporcu performansını etkileyen temel faktörlerden biridir (Şen ve ark., 2003). Sporcular zamanının büyük çoğunluğunu antrenman yaparak geçirmektedir. Antrenmanda harcadıkları enerjinin, belli kurallar çerçevesinde yerine konulması

¹ Arş. Gör.Yalova Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Antrenörlük Eğitimi Bölümü
sema.kabasakal@yalova.edu.tr

ketimini sporcuda azaltır ve enerji dengesinde olumsuz etki yaratabilir. Yağ çeşitlerinin uygun miktarda tüketimi önemlidir.

- Sporcularda su tüketimi vücudun yaşamsal fonksiyonlarının devamlılığı için gereklidir. Sporcularda antrenman yoğunluğu ve süresine bağlı olarak sıvı ve elektrolit kaybı meydana gelmektedir. Sporcunun antrenman süresi bir saatin altındaysa veya düşük yoğunluklu bir aktivite yapıyorsa sadece su tüketimi yeterli olmaktadır. Bir saatin üzerine çıkan antrenmanlarda ve yoğunluğun yüksek olduğu durumlarda sporcuların kaybedilen suyun yanı sıra kaybedilen elektrolitleri de yerine koymaları gerekir. Bunun için sporcu ieeği tercih edilebileceği gibi evde sporcu kendisi de karışım hazırlayabilir. Dikkat edilecek husus ieeğin içerdiği karbonhidrat yüzdesidir. Sporcu branşının gerektirdiği karbonhidrat yüzdesindeki ieeği tercih etmeli veya hazırlamalıdır.
- Vitamin ve minareller vücutta enerji metabolizmalarının oluşumunda önemli rol oynayan besin ögeleridir. Sporcuda artan enerji ihtiyacına bağlı olarak vitamin ve mineral ihtiyacı da artmıştır. Ancak sporcu yeterli ve dengeli besleniyor ise vitamin ve mineral yetersizliği meydana gelmez. Fakat kamp süreçleri, yetersiz enerji alımı gibi bazı durumlarda eksiklik oluşabilmektedir. Bunun önüne geçilmediği taktirde bazı metabolik sağlık problemleri oluşabilmektedir. Bu nedenle düzenli olarak sporcuların sağlık kontrollerinden geçirilmesi, oluşabilecek eksiklik durumlarının önlenmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Akyol, A., Bilgi, P., & Ersoy, G. (2008). Fiziksel aktivite, beslenme ve sağlıklı yaşam. *Klasmat Matbaacılık*, ss. 5-24.
- Alpar, R., Ersoy, G., & Karagöl, A. (1994). Yüzücü Beslenmesi El Kitabı, *GSGM yayınları*, 127, 60-84.
- Baron, D.K. (2008). Sporcuların Optimal Beslenmesi. Çeviri: Prof. Dr. Sinan Ömeroğlu. Ankara: *Spor Yayınevi ve Kitapevi*.
- İnanç, N. (2013). Kalp Damar Hastalıklarında Risk Faktörleri. Baş, M., Saka, M. (ed.). *Kardiyovasküler Hastalıklarda Etiyolojik Faktörler, Önleme ve Tedavide Beslenme Yaklaşımı* (1. Basım) içinde (ss. 31-43). Ankara: Matsa Basımevi.
- Baykara, C., Cana, H., Sarıkabak, M., & Aydemir, U. (2019). Beslenme ve Sporcu Beslenmesi. Hergüner, G. (Ed.). *Her Yönüyle Spor* (1. Basım) içinde (ss. 65-101). Güven Plus Grup A.Ş. Yayınları.
- Baysal, A., Aksoy, M., Besler, T., Bozkurt, N., Keçecioğlu, S., Merdol, K.T., Pekcan, G., Mercanligil, S., Yıldız, E. (2011). Diyet El Kitabı. Ankara : *Hatiboğlu Yayınevi*, 6.Baskı.
- Baysal, A. (2011). Beslenme. Ankara, *Hatiboğlu Yayınları*, 13. Baskı, 9-264.
- Baysal, A. (2013). Genel Beslenme. *Hatipoğlu Yayınları*, 15.Baskı, 51-61
- Baysal, A. (2013). Yüz Soruya Yüz Yanıtla Sağlıklı Beslenme. *Hatipoğlu Yayınları*. 2. Baskı, 173-187.
- Burke, L.M., Hawley, J.A., Wong, S.H.S., & Jeukendrup, A.E. (2011). Carbohydrates for training and competition. *J Sports Sci*, 1, 17-27.
- Clarkson, P.M. (1995). Antioxidants and physical performance. *Critical Rev. Food Sci. Nutr.* 35(1-2): 131-141.
- Demirkan, E., Kutlu, M., Aktuna, Z., & Koz, M. (2010). Vücut hidrasyon durumunun belirlenmesinde farklı dört idrar ölçüm yönteminin karşılaştırılması. *Türkiye Klinikleri Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 70-74.

- Demirkan, E., Mitat, K. O. Z., & Kutlu, M. (2010). Sporcularda dehidrasyonun performans üzerine etkileri ve vücut hidrasyon düzeyinin izlenmesi. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 8(3), 81-92.
- Douglas, P.D., Douglas, J.G. (1984). Nutrition knowledge and foodpractices of high school athletes. *J Am Diet Assoc*, 84, 1198-202.
- Ersoy, G. (2012). Egzersiz ve Spor Yapanlar için Beslenme Sorular ve Cevapları ile Açıklamalı Sözlük. Ankara, *Nobel Yayınları*, 5.Baskı.
- Ersoy G., Hasbay, A. (2008). Sporcu Beslenmesi, Ankara: *Klasmat Matbaacılık*, 7-25.
- Fink, H.H., Burgoon, L.A., & Mikesky, A.E. (2006). Practical Applications in Sports Nutrition. Canada: *Jones and Bartlett Publishers*.
- Güneş, Z. (2015). Antrenör ve Sporcu El Kitabı Spor ve Beslenme. *Ankara Nobel Yayın Dağıtım*, 7. Baskı.
- Hawley, J., Burke L. (1998). Peak Performance Training And Nutritional Strategies For Sport. *Allen & Unwin*, 3, 283-291.
- Jeukendrup, A.E., Wallis, G.A. (2005) Measurement of substrate oxidation during exercise by means of gas exchange measurements. *Int J Sports Med.*, 26(1), 28-37.
- Ji, L. (1995). Oxidative stress during exercise: implication of antioxidant nutrients. *Free Radical Biology and Medicine*, 18(6), 1079-1086.
- Joint Pozition Statement (JPS); AMERICAN COLLEGE of SPORTS MEDICINE, AMERICAN DIETETIC ASSOCIATION, DIETITIANS OF CANADA. (2000). Nutrition and Athletic Performance. *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 32(12), 2130-2145.
- Kavouras, S.A. (2002). Assessing Hydration Status. *Curr Opin Clin Nutr Metab Care*, 5(5), 519-24.
- Madhosingh, C. (2010). Nutrition for Table Tennis. *International Journal of Table Tennis Sciences*, 6, 69-74.
- Memiş, E., Şanlıer, N. (2009). Glisemik İndeks ve Sağlık İlişkisi. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 17-27
- Mızrak, G. (2016). Glisemik İndeks Glisemik Yük Sağlıklı Beslenme ve Spor. *Ziraat Mühendisliği*, 363, 4-1.
- Nikolaïdis, P.T., Theodoropoulou, E. (2014). Relationship between nutrition knowledge and physical fitness in semiprofessional soccer players. *Scientifica*, 1-5.
- Orkun, T., Ersoy, G. (2010). Yeni Bir Spor İçeceği: Süt. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(2).
- Özdemir, G. (2010). Spor Dallarına Göre Beslenme. *SPORTOMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 8(1), 1-6.
- Polat, Ö., A, Derya, İpek K., Yıldırım Maviş, Ç., & Yılmaz, K. (2020). Sıvı Dengesi Ve Sporcu Performansına Etkisi. *Haliç Üniv Sağ Bil Der*, 3(3), 131-136.
- Sawka, M.N., Montain, S.J., & Latzka, W.A. (2001). Hydration effects on thermoregulation and performance in the heat. *Comparative Biochemistry and Physiology Part A: Molecular & Integrative Physiology*, 128(4), 679-690.
- Shirreffs, S.M. (2000). Markers of hydration status. *Journal of Sports Medicine and Physical Fitness*, 40(1), 80-84.
- Süel, E., Şahin, İ., Karakaya, M.A., & Savucu Y. (2006). Elit Seviyedeki Basketbolcuların Beslenme Bilgi ve Alışkanlıkları. *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 20(4), 271-275.
- Şahin, M.A., Karayığit, R. (2020). Sporcu ve Enerji İçeceklerinin Spor Performansına Etkileri ve Sporcu Beslenmesindeki Yeri. *Türkiye Klinikleri Journal of Sports Sciences*, 12(3).
- Şakar, Ş. (2009). Sporcu beslenmesi. *Klinik Gelişim*, 22(1), 1-9.
- Şen, İ., Öztaşonar, Y., & Atasever, M. (2003). Besinlerin glisemik indeksi ve sporcuların beslenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(2), 1-4.
- TÜBER. (2016). Türkiye Beslenme Rehberi. *T.C. Sağlık Bakanlığı Yayın No: 1031*, Ankara.
- Williams, C., Serratos, L. (2006). Nutrition on match day. *Journal of sports sciences*, 24(07), 687-697.
- Yarar, H., Gökdemir, K., Eroğlu, H., & Özdemir, G. (2011). Elit seviyedeki sporcuların beslenme bilgi ve alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 13(3), 368-371.

BÖLÜM 7

SPOR ANALİTİĞİ

Sema ARSLAN KABASAKAL¹
Yaren ÖZSOY²

Günümüzde teknoloji hızlıca gelişip büyümektedir. Gelişen teknoloji ile birlikte toplumların yapısında ve yaşam koşullarında değişiklikler meydana gelmektedir. Bu gelişmeler bir çok alana etkilemekte ve kitle araçlarının gelişmesiyle beraber dünyaya hızlıca yayılmaktadır (Şimşek ve Devocioğlu, 2018).

Teknoloji alanındaki son gelişmeler ile beraber spor gelişip yenilenmektedir. Spora teknoloji entegre edilerek spor teknolojisi sistemleri oluşturulmaktadır. Spor teknolojileri ile spor ürünlerinin, spor organizasyonlarının, akıllı spor tesislerinin, sporda kullanılan teknolojik araçların, sporcu laboratuvarlarının gelişimi sağlanmaktadır. Bu gelişmeler spor endüstrisinin oluşumuna katkıda bulunmaktadır (Devocioğlu ve Altungül, 2011). Spor teknolojisinin, spor endüstrisinde gelişim sağladığı alanlar Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Spor Teknolojisini Gelişim Sağladığı Alanlar (Şimşek ve Devocioğlu, 2018).		
Spor Ürünlerinde Teknoloji	Spor Hizmetlerinde Teknoloji	Spor Organizasyonlarında Teknoloji
Giyilebilir Teknoloji Teknolojik Spor Ekipmanları Nanoteknolojik Ekipmanlar Egzersiz ve Antrenman Teknolojileri	Spor Yönetiminde Teknoloji Spor Pazarlamasında Teknoloji Spor Medya Teknolojileri Spor Eğitiminde Teknoloji	Akıllı Stadyumlar Güvenlik Teknolojileri Organizasyon Teknolojileri Paralimpik Oyunlarda Teknoloji

Spor Analitiği ve Algoritmalar

Teknoloji alanındaki gelişmeler sporu geliştirmektedir. Son teknolojik gelişmeler

¹ Arş. Gör., Yalova Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Antrenörlük Eğitimi Bölümü
sema.kabasakal@yalova.edu.tr

² Arş. Gör., Trakya Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Bilgisayar Mühendisliği Bölümü,
yarenozsoyl@trakya.edu.tr

mans analizlerinden yola çıkarak sporcu seçimi ve sahada sporcuların daha etkili bir şekilde konumlandırılmasına çok büyük olanak sağlamıştır. Bu gibi sebepler son dönemlerde spor analitiğine olan ilgiyi arttırarak bir çok algoritmanın sporda kullanımına olanak sağlamıştır.

Özetle spor teknolojisinin gelişimi spor analitiğinin yaygınlaşmasına yol açarak spor endüstrisinin ilerlemesini katkıda bulunmuştur.

KAYNAKLAR

- Adetiba, E., Iweanya, V. C., Popoola, S. I., Adetiba, J. N., & Menon, C. (2017). Automated detection of heart defects in athletes based on electrocardiography and artificial neural network. *Cogent Engineering*, 4(1), 1411220.
- Akpınar, H. (2000). Veri Tabanlarında Bilgi Keşfi ve Veri Madenciliği. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakltesi Dergisi*, 29(1), 1-22.
- Apostolou, K., Tjortjis, C. (2019). Sports Analytics algorithms for performance prediction. In *2019 10th International Conference on Information, Intelligence, Systems and Applications (IISA)* IEEE, ss:1-4.
- Ayyıldız, E. (2018). Amerika Basketbol Ligi (NBA) Ma Sonuçlarının Yapay Sinir Ağları ile Tahmini. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 40-53.
- Chen, V. C., Kim, S. B., Oztekin, A., & Sundaramoorthi, D. (2018). Preface: Data mining and analytics. *Annals of Operations Research*, 263(1), 1-3.
- Claudino, J. G., Capanema, D. D. O., de Souza, T. V., Serro, J. C., Machado Pereira, A. C., & Nassis, G. P. (2019). Current approaches to the use of artificial intelligence for injury risk assessment and performance prediction in team sports: a systematic review. *Sports medicine-open*, 5(1), 1-12.
- Constantinou, A.C., Fenton, N.E., & Neil, M. (2013). Profiting from an inefficient Association Football gambling market: Prediction, Risk and Uncertainty using Bayesian networks. *Knowledge-Based Systems*, 50, 60-86.
- inicioğlu, E.N., Atalay, M., & Yorulmaz, H. (2013). Trafik kazaları analizi için bayes ağları modeli. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 6(2), 41.
- Devecioğlu, S., Altungl, O. (2011). Spor Teknolojilerinde İnovasyon. *6th International Advanced Technologies Symposium*, 46, ss:46-48.
- Gerrard, B. (2016). Moneyball and the role of sports analytics: A decision-theoretic perspective. In *N. American Society for Sport Management Conf*, ss:108-109.
- Gerrard, B., Alamar, B.C. (2014). Sports Analytics: A Guide for Coaches, Managers and Other Decision Makers. *Sport Management Review*, 17(2), 240-241.
- Harmandeep, K., Sushma, J. (2017). Machine Learning Approaches to Predict Basketball Game Outcome. 3rd International Conference on Advances in Computing, 1-7.
- Johansen, H.D., Johansen, D., Kupka, T., Riegler, M.A., & Halvorsen, P. (2020). Scalable Infrastructure for Efficient Real-Time Sports Analytics. In *Companion Publication of the 2020 International Conference on Multimodal Interaction*, ss: 230-234.
- Johnson, J., Picton, P. (1995). Mechatronics: designing intelligent machines. *Butterworth-Heinemann*, 2.
- Karabıynk, M., Barbaros, Y.E.T. (2019). Bayes ağları ile futbol analitiği: FutBA modeli. *Pamukkale Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 25(1), 121-131.
- Kavzoğlu, T., lkesen, İ. (2010). Karar ağaları ile uydu grntlerinin sınıflandırılması. *Harita Teknolojileri Elektronik Dergisi*, 2(1), 36-45.
- Kennedy, M.P., Chua, L.O. (1988). Neural networks for nonlinear programming. *IEEE Transactions on Circuits and Systems*, 35(5), 554-562.
- Kılıç, F., Aka, H., & Aktuğ, Z. B. (2020). Futbolda yapay sinir ağları modeli ile lig sıralaması tahmi-

- ni. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 379-391.
- Kostakis, O., Tatti, N., & Gionis, A. (2017). Discovering recurring activity in temporal networks. *Data Mining and Knowledge Discovery*, 31(6), 1840-1871.
- Miljković, D., Gajić, L., Kovačević, A., & Konjović, Z. (2010). The Use of Data Mining for Basketball Matches Outcomes Prediction. *IEEE 8th International Symposium on Intelligent Systems and Informatics*, 309-312.
- Morgulev E., Azar O.H., & Lidor R. (2018). Sports analytics and the big-data era. *Int. J. Data Sci. Anal.*, 5(4), 213-222
- Naglah, A., Khalifa, F., Mahmoud, A., Ghazal, M., Jones, P., Murray, T., Elmaghrabyk, A.S., & El-Baz, A. (2018). Athlete-customized injury prediction using training load statistical records and machine learning. In *2018 IEEE International Symposium on Signal Processing and Information Technology (ISSPIT)* IEEE, ss: 459-464
- Özdemir, E., Alemdar, H. (2018). Predicting soccer events from optical tracking data. In *2018 26th Signal Processing and Communications Applications Conference (SIU)* IEEE, ss: 1-4.
- Özdemir, E., Ballı, S. (2020). Türkiye Erkekler Basketbol Ligi Maç Sonuçlarının Makine Öğrenmesi Yöntemleri İle Tahmini. *Mühendislik Bilimleri ve Tasarım Dergisi*, 8(3), 740 -752.
- Pantzalis V. (2019). Sports Analytics Algorithms for Performance Prediction. *International Hellenic University*. Yüksek Lisans Tezi. Danışman: Prof. Christos Tjortjis, ss: 65-66.
- Pantzalis, V.C., Tjortjis, C. (2020). Sports analytics for football league table and player performance prediction. In *2020 11th International Conference on Information, Intelligence, Systems and Applications (IISA)* IEEE, ss: 1-8.
- Pensgaard, A. M., Ivarsson, A., Nilstad, A., Solstad, B. E., & Steffen, K. (2018). Psychosocial stress factors, including the relationship with the coach, and their influence on acute and overuse injury risk in elite female football players. *BMJ Open Sport & Exercise Medicine*, 4(1), 1-4.
- Qilin, S., Xiaomei, W., Xiaoling, F., Yuanping, C., & Shaoyong, W. (2016). Study on knee joint injury in college football training based on artificial neural network. *RISTI (Revista Iberica de Sistemas e Tecnologias de Informacao)*, (E10), 197-211.
- Safavian, S.R., Landgrebe, D. (1991). A survey of decision tree classifier methodology. *IEEE Transactions on Systems Man and Cybernetics*, 21, 660-674.
- Sarlis, V., Tjortjis, C. (2020). Sports analytics—Evaluation of basketball players and team performance. *Information Systems*, 93, 1-19.
- Shi, Z., Zimmermann, A., & Moorthy, S. (2013). Predicting NCAA match outcomes using ML techniques some results and lessons learned. In *ECML/PKDD 2013 Workshop on Machine Learning and Data Mining for Sports Analytics*.
- Silva R.M. (2016). Sports Analytics. *Simon Fraser Üniversitesi*. Danışman: Prof. Dr. Tim Swartz & Prof. Dr. Boxin Tang Doktora Tezi, İstatistik ve Aktüerya Bilimi.
- Sow, B., Akay, M. F., Abut, F., Çetin, E., Yarım, İ., & Alak, H. (2016). Destek Vektör Makinelerini Kullanarak Hamstring Kas Kuvveti Tahmini için Yeni Regresyon Modelleri. *Çukurova Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 31, 153-160.
- SPSS. (1999). AnswerTree Algorithm Summary. *SPSS White Paper*, USA.
- Şimşek, A., Devecioğlu, S. (2018). Spor Endüstrisinde Yeni Teknolojilerin Görünümü. *Uluslararası Beden Eğitimi Spor Rekreasyon ve Dans Dergisi*, 1, 20-36
- Torres, R.A. (2013). Prediction of NBA games based on Machine Learning Methods. University of Wisconsin Madison.
- Uğuz, S. (2019). Makine öğrenmesi teorik yönleri ve Python uygulamaları ile bir yapay zekâ ekolü. *Nobel Yayıncılık*, Ankara, 1. Basım.
- Vinué, G., Epifanio, I. (2017). Archetypoid analysis for sports analytics. *Data Mining and Knowledge Discovery*, 31(6), 1643-1677.
- Xu, Z., Wang, L., Luo, J., & Zhang, J. (2005). A modified clustering algorithm for data mining. In *2005 IEEE International Geoscience and Remote Sensing Symposium*, ss: 741-744.
- Zimmermann, A. (2016). Basketball predictions in the NCAA and NBA: Similarities and differences. *Statistical Analysis and Data Mining: The ASA Data Science Journal*, 9(5), 350-364.

BÖLÜM 8

YAŞLILARDA TERAPATİK REKREASYON UYGULAMALARI

Sinan Erdem SATILMIŞ¹

REKREASYON

Rekreasyon, kişinin serbest zamanını daha değerli kılmasına yardımcı olan aktiviteler bütünüdür. Stebbins (2005) tarafından rekreasyon, bireylerin serbest zaman dahilinde katılım gösterdikleri, kişisel doyum sağlayan, yetenek ve becerilerini kullanmalarına fırsat tanıyan çeşitli etkinlikler şeklinde tanımlanmaktadır. Kraus (1998) ise rekreasyonu bireylere yaşam enerjisi sunan, heyecan vb. ihtiyaçları gideren ve hayatı daha da önemli kılmaya çalışan pozitif fırsatlar şeklinde ifade etmektedir. Gulam (2016) rekreasyonu gerginlik ve yorgunluktan arınmaya yardımcı olan, bir beden ve zihin aktivitesi olarak belirtmektedir. Rekreasyon aktiviteleri kişinin yaşam enerjisini tazelerken haz almayı sağlar. Yaşamın iyileştirilmesini hedef alan bu aktiviteler yapıcı nitelikte olmakta ve zamanı tüketme sıfatı ile değil, zamanı değerli bir şekilde kullanma sıfatı ile günlük yaşamda yer edinmektedir. Aktiviteler insan sağlığını bedensel, ruhsal ve sosyal yönden destekleyecek niteliktedir. Deniz vd. (2019) tarafından rekreasyon, gönüllülük esasına dayanarak katılım gösterilen ve kişilerin bozulan ruhsal, fiziksel bütünlüğünü aktiviteler ile geri kazanma süreci şeklinde ifade edilmektedir. Rekreasyon, sağlıklı ya da engeli olan her yaş grubundaki bireyleri ve beceri düzeylerini içermekte ve bireylerin mutlu ve daha kaliteli yaşama düzenlerine bağlı olarak gelişim göstermektedir (Tütüncü, 2012). Rekreasyon, bireylerin sağlıklı bir yaşam elde etmesi için önemli bir aracı olmaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü tarafından sağlıklı olma hali bireylerin yalnızca hastalık ve sakatlık halinin olmamasının dışında fiziksel, zihinsel ve sosyal yönden tam iyilik hali olarak tanımlanmaktadır (World Health Organization, 2022). Sağlık kapsamındaki rekreasyon uygulamaları iki bölümde incelenmektedir. Birinci bölüm koruyucu sağlık hizmetleri altında sağlıklı bireylere uygulanan faaliyetler olarak değerlendirilirken ikinci bölüm rehabilitasyon hizmetleri altında engeli bulunan ve sağlık problemi yaşayan kişilere verilen rekreasyon hizmetleri olarak

¹ Arş. Gör., Yalova Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, sinan-kartal@hotmail.com

da elde edilen bulgulara dayanarak terapatik rekreasyon uzmanlarının, bireyle-re pandemi süreci ve sonrası için uyum aşamasında önemli bir avantaj sağladığı ifade edilirken refahı teşvik ettiği ve hayati destek sağlayan bir konumda olduğu belirtilmektedir. Uzmanların duygusal destek sağlamanın yanı sıra bakım evlerinde kalan kişiler ve aile üyeleri arasında aracı olduğu ve bu yöntemle yalnızlık ve izolasyon durumunun azaltılmasında önemli bir rol oynadığı vurgulanmaktadır. Sonuç olarak, COVID-19 döneminde terapatik rekreasyon uzmanları, kısıtlamaların izin verdiği imkanlar dahilinde bakımevi sakinlerinin ihtiyaç duyduğu ve güçlü olduğu yönlerine hitap edebilen nitelikli serbest zaman fırsatlarını oluşturma konusunda etkili olmuştur.

Yaşlılıkla ilgili literatür ve yapılan araştırmalar incelendiğinde bu dönemle beraber ortaya çıkan fizyolojik problemlerin beraberinde getirdiği toplum izolasyonu ve umutsuzluk gibi sosyal ve psikolojik sorunlar, yaşlıların yaşam kalitelerini olumsuz yönde etkileyen unsurlardır. Özellikle yaşlılık döneminde büyük bir artış gösteren serbest zaman miktarı göz önüne alındığında bu zamanın aktif bir şekilde değerlendirilememesi, sağlıklı bir yaşlılık dönemi için büyük bir hezimet oluşturmaktadır. Bu hezimetin önüne geçebilmek için nitelikli terapatik rekreasyon uzmanlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Uzmanların serbest zaman diliminde gerçekleştireceği terapi temelli yaklaşımlar, yaşlı bireylerin ruhsal, fiziksel ve sosyal sağlığını destekleyici bir rol oynarken mevcut dezavantajların daha büyük bir sorun oluşturmalarına engel olacak uygun bir tedavi yöntemi sunacaktır. Aksi durumlarda uygulanacak tedavi yöntemleri, sağlık açısından yüksek ekonomik giderlere neden olabilir. Sağlıklı bir yaşlılık dönemi için serbest zamanın uygar bir şekilde değerlendirilmesi elzem bir konuyu oluşturmaktadır.

KAYNAKLAR

- Arslan, A. (2019). *Zihinsel engelli bireylerde rekreatif etkinliklerden dramının sosyal ve motor beceri gelişimine etkisi*. Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arslan, M. & Ekren, E. (2017). Yaşlı kişilerin sağlığı ve etkinlikleri için terapi bahçeleri. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(2), 361-373.
- Austin, D. R., Crawford, M. E., McCormick, B. P. & Puymbroeck, M. V. (2020). *Recreational therapy: An introduction*. Staley: Sagamore Publishing LLC.
- Caldwell, L. L. (2005). Leisure and health: Why is leisure therapeutic? *British Journal of Guidance & Counselling*, 33(1), 7-26.
- Chen, K. M., Snyder, M. & Krichbaum, K. (2002). Tai Chi and well-being of Taiwanese community-dwelling elders. *Clinical Gerontologist*, 24(3-4), 137-156.
- Deniz, B., Kılıçaslan, Ç. & Koşan, F. (2019) Rekreasyonel olanaklara yönelik beklentilerin sağlıklı kentler yönüyle irdelenmesi, aydın kenti örneği. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3(2), 79-89.
- Diñç, N., Güzel, P. & Özbey, S. (2018). Rekreasyonel fiziksel aktiviteler ile yaşam kalitesi arasındaki ilişki. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 5(4), 181-186.
- Er, Y. (2020). Sağlık ve rekreasyon. *Sporda Yeni Akademik Çalışmalar-5*, Ed. Mehmet Ilkın, Enes Beltekin. Ankara: Akademisyen Kitabevi.

- Genoe, M. R. & Johnstone, J. L. (2021). The impact of COVID-19 on therapeutic recreation practice in long-term care homes across Canada. *World Leisure Journal*, 63(3), 265-280.
- Gulam, A. (2016). Recreation-need and importance in modern society. *International Journal of Physiology, Nutrition and Physical Education*, 1(2), 157-160.
- Hall, B. L. & Bocksnick, J. G. (1995). Therapeutic recreation for the institutionalized elderly: Choice or abuse. *Journal of Elder Abuse & Neglect*, 7(4), 49-60.
- Hong, S. J. & Lee, Y. E. (2008). A study on the development and effects of an educational program for ego integrity of the elderly through therapeutic recreation. *Korean Journal of Human Ecology*, 17(4), 623-630.
- Johnson, C. D. (2000). Therapeutic recreation treats depression in the elderly. *Home Health Care Services Quarterly*, 18(2), 79-90.
- Karaküçük, S. (2012). *Terapatik rekreasyon*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Kim, E. J., Kang, H. W. & Park, S. M. (2020). A meta-analysis on the effects of therapeutic recreation programs for the elderly. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(20), 1-13.
- Kim, H. (2018). The effectiveness on sociality and social relationship by therapeutic recreation based on partner and group activity in the institutionalized elderly. *Journal of exercise rehabilitation*, 14(3), 356-360.
- Kraus, R. (1998). *Recreation and leisure in modern society*. Burlington: Jones & Bartlett Publishers.
- Öcebe, D. K., Kolcu, M. & Uzun, K. (2019). Müzik terapi ve yaşlı sağlığı. *Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hemşirelik Dergisi*, 1(2), 112-115.
- Sevil, T. (2015). *Terapatik rekreasyonel aktivitelere katılımın yaşlıların algıladıkları boş zaman tatmini, yaşam tatmini ve yaşam kalitesine etkisi*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Stebbins, R. A. (2005). Choice and experiential definitions of leisure. *Leisure Sciences*, 27(4), 349-352.
- Sullivan, T. L. & Sharpe, D. (2006). Special care aides' attitudes toward therapeutic recreation for the elderly in long-term care. *Activities, Adaptation & Aging*, 30(2), 19-35.
- Tekin, A. & Kaldırımçı, M. (2008). Rekreasyonel fiziksel egzersizin yaşlıların fiziksel durum ve depresyon düzeylerine etkisi. *Turkish Journal of Geriatrics*, 11(1), 18-25.
- Terlemez, M. H. (2021). *Omuz bölgesinde geçici fiziksel yetersizliği olan bireylere uygulanacak rekreatif faaliyetlerin yaşam kalitelerine ve tedavi sürecine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Tülüktaş, N., Karagün, E. & Kavi, O. (2019). Serbest zaman aktivitelerine katılım durumlarına göre emekli bireylerin umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (5), 587-597.
- Türk Dil Kurumu (2022). *Güncel Türkçe sözlük*. Erişim Adresi: <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 25.02.2022.
- Tütüncü, Ö. (2008). Rekreasyon yönetimine yönelik üniversite düzeyinde bir müfredat geliştirme önerisi. *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, 19(1), 93-101.
- Tütüncü, Ö. (2012). Rekreasyon ve rekreasyon terapisinin yaşam kalitesindeki rolü. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 23(2), 248-252.
- World Health Organization (2021). *Ageing and health*. Erişim Adresi: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ageing-and-health>, Erişim Tarihi: 06.03.2022.
- World Health Organization (2022). *Constitution of the world health organization*. Erişim Adresi: <https://www.who.int/about/governance/constitution/>, Erişim Tarihi: 25.02.2022.

BÖLÜM 9

UYARLANMIŞ BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR

Yaşar YAŞAR¹

ENGELLİ TANIMI VE ENGELLİ SPORUNUN TARİHÇESİ

“Doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bedensel, zihinsel, ruhsal, duyuşsal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılama güçlükleri olan ve korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişi” (WHO) olarak karşımıza çıkmaktadır. Dünya engellilik raporuna göre dünya nüfusunun % 15’i engelli bireylerden oluşmaktadır. Türkiye’de ise araştırmaların, engellilik kavramının net bir tanıma dayandırılmaması nedeniyle eksik kaldığını ve gerçek sayılarla veri oluşturulamadığını görmekteyiz. Ancak, nüfusun %10’ undan fazlasının engelli olduğu kesin olarak bilinmektedir. Ayrıca araştırmalar, kadın engelli sayısının erkek engelli sayısına oranla daha fazla olduğunu göstermektedir. Günümüzde engelli bireyler topluma adaptasyon konusunda çeşitli zorluklarla karşılaşabilmektedirler. İstihdam, kişisel gelişim, boş zaman değerlendirme, eğitim, sosyal, kültürel ve sportif aktivite gibi hayatın olağan akışında normal bir bireyin erişebildiği olanaklara engelli bireyler kolay bir şekilde erişememektedirler. Tanımlar arasında bir diğer söylemde dezavantajlı gruptur. Kadınlar, çocuklar, gençler, göçmenler, azınlıklar, yaşlılar bu grupta yer almaktadırlar (Adaman ve Keyder, 2007). 1974 yılında Fransa’da belirlenen bu gruptaki insanlar için sosyal politikalara ihtiyaç duyulduğu kanısına varılmıştır. Zaman içinde kapsam genişletilmiş, toplumda sosyal ve psikolojik sorun yaşayan bireyleri de bu gruba dahil edilmiştir. Dezavantajlı grupta yer alan bireylerin spor yapma hakkını destekleyen uluslararası sözleşmeler mevcuttur (Öz, 2012, s. 638). Gelişmiş ülkelere bakıldığında, özellikle Avrupa ülkeleri dezavantajlı grupta yer alan bireylerin spor yapma ve bu bağlamda toplumsal uyum ve eşitlik haklarının gözetilmesi için çeşitli denetleme mekanizmaları kullanır. Sporun dezavantajlı grupta yer alan engelliler için ise çok farklı anlamları vardır. Geçmişte oldukça eski olan engelli sporları sadece rehabilitasyon amaçlı değil, aynı zamanda engelli bireyler için hayata anlam kazandıran bir kültür haline gelmiştir. Engellilerde sporun tarihçesine incelendi-

¹ Öğr.Gör., Şırnak Üniversitesi-Şırnak Meslek Yüksekokulu, yasar_yasar4130@hotmail.com

KAYNAKLAR

- Adaman, F. ve Keyder, Ç. (2007). Türkiye'nin Büyük Kentlerinin Gecekondu ve Çöküntü Mahallelerinde Yaşayan Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma. *Tes-İş Dergisi*, 83-89. Erişim: 05.06.2018 http://ec.europa.eu/employment_social/social_inclusion/docs/2006/study_turkey_tr.pdf
- Albayrak, A., Bayrakdaroğlu, Y., Tezcan, E. & Tekin, A. (2021). "Evaluation of the Strategic Leadership Characteristics of Provincial Directors of Youth and Sports in Terms of Some Variables". *Journal of Social Science Studies*, Vol. 8, No. 2
- Çınarlı, S., & Ersöz, G. (2010). Engellilere Yönelik Spor Hizmetlerinin Gelişimi Açısından Sponsorluk Ve Vergisel Düzenlemelere İlişkin Öneriler. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (12), 141-156.
- Dursun, M., Güler, B. & Bozkurt, T.B. (2019). Öğretmen Adaylarının Zihinsel Engelli Bireylerin Sportif Etkinliklere Katılımına İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 13 (3): 202-209.
- <https://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/www.ozelegitimsitesi.com/kaynak/engelliligin-genel-nedenleri.html>
- Karaca, M. A. (2018). *Kaynaştırma eğitimi programının öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarındaki mesleki yeterliliklerine etkisi* (Doctoral dissertation, Necmettin Erbakan University (Turkey)).
- Öz, K. (2012). AB Komisyonu Bildirisi Sporun Avrupa Boyutunun Gelişimi, T. Çağlar, H.G. Baykal, B. Çağatay, A. Aybers (Editörler). Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Av. Atilla Elmas Armağanı. Ankara Barosu Yayınları, s. 635-658.
- Savucu, Y. Uyarlanmış Beden Eğitimi ve Spor. *Uluslararası Spor Egzersiz ve Antrenman Bilimleri Dergisi-IJSETS*, 5 (4), 192-200.
- Sucuoğlu, B. (2004). Türkiye'de Kaynaştırma Uygulamaları: Yayınlar/Araştırmalar (1980-2005), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi 5 (2) 15-23
- Uysal, A. (1995) "Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerinin Zihinsel Engelli Çocukların Kaynaştırılmasında Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşler" 5. Özel Eğitim Günleri. Ankara Üniversitesi: Türkiye Sakatlar Konfederasyonu Yayınları: 5. Ankara
- Uysal, M. (2022). *Tekerlekli Sandalye Basketbol Oyuncularında Gecikmiş Kas Ağrısında Vibrasyon Uygulamasının Etkisi* (Doctoral Dissertation).
- Winnick, J.P., EdP, Poretta, D.L. EdP. (2017). *Adapted Physical Education and Sport*. Sixth Edition. Human Kinetics, Champaign, Illinois.
- World Health Organization, "World report on disability 2011", World Health Organization Library, 3-10 (2011).

BÖLÜM 10

SPOR YÖNETİMİNDE ÇAĞDAŞ YÖNETİM MODELLERİNDEN: ÖĞRENEN ORGANİZASYONA DAİR YAKLAŞIMLAR

Yavuz ÖNTÜRK¹
Damla ÖZSOY²

Vazgeçilmez bir sosyal etkinlik olan spor, günümüzde toplumdaki zaman diliminin büyük bir bölümünde yer edinmiş sosyal eylem şeklidir. Spor aktiviteleri; hem katılımcı hem de izleyici olarak modern toplumlardaki önemli ilgi kaynaklarındandır (Sarıkoca, 2020). Gün geçtikçe spor, serbest zaman uğraşı boyutundan öteye geçen, propaganda etkinliğine sahip, sosyo-politik olay boyutunda yer almaktadır (Fişek, 1998). Sporun modern toplumda yaygın görülen sosyal etkinlikler içerisinde yer almasıyla, entelektüel uğraşlar arasında etkinlik alanı oldukça yaygın hale gelmiştir. Bireysel eğlence işlevinin olmasının yanı sıra, toplumsal işlevi de görülmektedir. Modern toplumda, kişilerin refahı fiziksel ve ruhsal sağlığın bütün ve devamlılığının olması yoluyla gerçekleşmektedir (Sunay, 2017). Gün geçtikçe, sporun paydaşları şekillenerek çeşitli bilim dallarını, meslekleri ve benzer paydaşları içeren büyük bir endüstriyi kapsamıştır (Yıldız vd., 2021). Tüm bunların yanı sıra spor ve spor organizasyonlarının, ülkelerin arasındaki barış ve hoş görü ortamının oluşmasını sağlayan özelliği önemi artmaktadır (Sunay, 2016). İnsanlık tarihi süresince bireysel (performansa yönelik, müsabakaların ve antrenmanların planlanması), kurumsal ve de organizasyonel boyutta spor ve yönetim kavramları oldukça önem taşımaktadır (Ekmekçi, 2018).

Günümüzde teknolojinin gelişmesiyle birlikte rekabetteki artış, işletmelerin değişime uyum sağlanmasını gerektirmekteyken aynı zamanda tercih edilen konuma sahip olabilmeleri için de sürekli çalışmaları gerekmektedir. Bu doğrultuda da örgütte insan unsuru oldukça önem kazanmaktadır. Öğrenmenin sadece kişisel olarak değil, örgüt bünyesinde organize davranışa dönüşmesi gerekmektedir. Bu düşünceyle birlikte, öğrenen organizasyon görüşü ortaya çıkmıştır ve öğrenen organizasyon, bu değişimleri yakalamak, uyum sağlamak ve de rekabette başarıya ulaşmak için oldukça önemlidir (İmamoğlu ve Mutlu, 2012). Bu doğrultuda, spor

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Yalova Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, yavuzonturk@hotmail.com

² Arş. Gör., Yalova Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Spor Yöneticiliği Bölümü, damla.ozsoy@yalova.edu.tr

gerçekleşen örgütsel öğrenme yoluyla rekabette ayakta kalmanın sağlanması ger-
çekleşmektedir. Gelişen dünyada öğrenmenin ömrünün sonsuz olmasıyla birlikte,
öğrenen organizasyon da tamamlanabilecek bir süreci karşılamamaktadır. Temel
felsefesiyle organizasyonların sürekli öğrenip gelişmesine ve rekabet koşullarında
ayakta kalmasını sağlayan çağdaş yönetim modelidir (Tolgay, 2010).

KAYNAKLAR

- Albayrak, A., Bayrakdaroğlu, Y., Tezcan, E. & Tekin, A. (2021). "Evaluation of the Strategic Leader-
ship Characteristics of Provincial Directors of Youth and Sports in Terms of Some Variables".
Journal of Social Science Studies, Vol. 8, No. 2
- Ateş, H. & Banazlı, A. M. (2021). Peter Ferdinand Drucker'ın yönetim yaklaşımı: Teorik bir incele-
me. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 12 (2),206-222. DOI: 10.54688/ayd.933404.
- Basım, N. ve Argan M. (2009). *Spor yönetimi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Biçer, T. (2014). *NLP kişisel liderlik*.14.Basım. İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Fişek, K. (1998). *Dünyada ve Türkiye'de spor yönetimi*. 2.Baskı. Ankara: Bağırğan Yayınevi.
- Drucker Peter F., Hesselbein F., & Kuhl S. J., (2016). Peter Drucker'ın En Önemli Beş Sorusu, Bugü-
nün Liderleri İçin Sürdürülebilir Bilgelik. İstanbul: Sola Yayınları.
- Ekmekçi, R. (2018). *Spor yönetimi*. 19. Bölüm. *Spor Bilimlerine Giriş ve Beden Eğitimi ve Sporun
Temelleri*. Ed. Yavuz Taşkıran. İzmir: Ergün Yayınevi.
- İleri, H. ve Çoban, G. (2014). Öğrenen organizasyon ve bankacılık sektöründeki uygulaması. *Selçuk
Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*. 9 (1-2), 51-80.
- İmamoğlu, A. F. & Mutlu, T. O. (2012). Spor işletmelerinde öğrenen organizasyon uygulamalarının
örgütsel performansa etkisi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler
Fakültesi Dergisi*, 2(1), 141-150.
- Kıngır, S., & Mesci, M. (2007). Öğrenen organizasyonlar. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (19),
63-8.
- Lee, Y. S. (2018). Modern management and the demand for technical skill. *Labour economics*, 55,
328-343.
- Pınar, İ. (2007). Öğrenen organizasyonların yapısal özellikleri. *Öneri Dergisi*, 7(27), 103-114.
- Sarıkoca, E. (2020). Spor ve sosyoloji bir yaklaşım denemesi. *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Dergisi*, (64), 261-270.
- Sunay, H. (2016). *Sporda organizasyon*. Geliştirilmiş 2. Baskı. Ankara: Gazi Kitapevi.
- Sunay, H. (2017). *Spor yönetimi*: Güncelleştirilmiş 3.Baskı. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Tolgay, F. (2010). *Öğrenen organizasyonlar ve bir uygulama*. Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Enstitüsü, İnsan Kaynakları Yönetimi Anabilim Dalı: Yüksek Lisans Tezi.
- Yetim, A. (1996). Spor Yönetiminde sistem yaklaşımı. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*,
1 (1), 58-63.
- Yıldız, Y., Öntürk, Y. & Yaraş, A. (2021). Uluslararası Spor Kuruluşları. 1. Bölüm. Güncel Spor Bilim-
leri Araştırmaları. Ed: İbrahim şahin & Yavuz Öntürk. Ankara: Akademisyen Kitapevi.

BÖLÜM 11

SPOR YÖNETİMİNDE ETİK

Ebru ŞENEL¹

Burkay CEVAHİRCİOĞLU²

GENEL BİLGİLER

ETİK

Etik kavramı Yunanca töre ve alışkanlık gibi anlamlara gelen “ethos” kelimesinden türemiştir (Basım ve Argan, 2009). Kavram olarak incelendiğinde etik “neyin doğru ve yanlış olduğu ya da neyin iyi ve kötü olarak adlandırıldığı üzerine araştırma yapan felsefi bir bilimdir” (Lumpkin ve ark., 2012). Bir diğer deyişle, insani ilişkilerini ve tutumlarını ahlak düzeyinde açıklamayı amaçlamaktadır (Yıldız ve Pank, 2013). Etik bireyin davranışlarındaki iyi, kötü, doğru ve yanlış karar vermenin nelere göre şekillendiği ile ilgili soruların cevabını arama çabasıdır (Değirmenci, 2006). Bu sayede yalnızca doğru olanın içeriğini değil bu davranışın ne gibi anlamlar taşıdığını tartışmaktadır. Nitekim tüm fonksiyonlarıyla etiğin asıl amacı, ahlaki bir davranışın ne kadarının doğru ya da yanlış olduğunu tespit etmektedir (Yüce, 2007).

Etik değerler evrensel niteliktedir. Bu değerler insan davranışlarını ahlaki kurallara göre değerlendirirken, ahlaki bir davranışın doğru şekilde tanımlanmasını sağlamaktadır. Ancak etik ahlak üretmemekte, ahlak üzerine konuşmaktadır (Salıyama, 2007). Bir başka deyişle etik bireylerin karar vermelerine yardımcı olmaktadır. Etik muhakeme ile bireyler hem kendisi hem de bağlı olduğu organizasyonun değerlerini önemsemektedir. Bu sayede birey nasıl davranması gerektiğine olan inancını belirlemektedir. Nitekim etik değerler kişisel değildir. Etik kararlar, sosyal etkilenme ile verilecek kararın diğer insanları ve grupları nasıl etkileyeceğini düşünmede yardımcıdır (Basım ve Argan, 2009).

Günümüzde etik ve ahlak kavramları sıklıkla eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Ancak bu iki kavram farklı anlamlar içermektedir (Uyan, 2007). Ahlak kelime kökeni olarak Arapça “hulk” sözcüğünden gelmektedir ve “huy, alışkanlık” gibi

¹ Arş. Gör., Gümüşhane Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Antrenörlük Eğitimi, ebru.senel@gumushane.edu.tr,

² Dr. Öğr. Üyesi, Ordu Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, burkaycevahircioglu@hotmail.com

anlamlar içermektedir. Etik kavramının ise Türkçe karşılığı “töre bilimi” dir. Etik insan davranışlarını ahlaki kurallar çerçevesinde araştırırken, ahlak bir eylemin nasıl yapılması gerektiğini sorgulamaktadır (Uzun, 2007). Etik bir ahlak felsefesi iken, ahlak toplumda uyulması gereken kuralların bütününe kapsamaktadır. Doğayısıyla etik kavramı ahlaktan sonraki bir boyuttur (Topçu, 2013).

YÖNETİM VE ETİK

Yönetim, her kuruluşta uygulanan bir sistem olmakla birlikte toplumun vazgeçilmez bir parçasıdır (Drucker, 1999). Yönetimi, “belirli kaynakları kullanarak hedefe ulaşma süreci” olarak tanımlamak mümkündür. Daha kapsamlı bir ifadeyle yönetim, “belirlenen hedeflere ulaşmak için insan kaynaklarına ek olarak doğal kaynakların, sermayenin, hammaddenin ve zamanın en verimli şekilde kullanılması”dır (Demirkaya, 2013). Yönetimsel manada etik ise; yöneticilerin ahlak dışı bir tutum sergilememeleri üzerine kuruludur. Örgütte olası bir çıkar çatışmasından doğabilecek fikir ayrılıklarının çözümü için yol gösterici ilke ve normları içermektedir (Sökmen ve ark., 2015).

Yönetim etiği örgütün amaçlarını ve süreçlerini yansıtmaktadır. Yönetici ve tüm çalışanların “Nasıl davranmalı? Neyi yapmalı? Neyi yapmamalı?” gibi sorularına cevap vermektedir. Bu doğrultuda yönetim etiği birtakım ilkeler içermektedir. İlkelerin belirlenmesi ise örgüt çalışanlarının değer yargıları, yönetim anlayışı ve belirlenen hedeflere göre şekillenmektedir. Etik bir yönetim anlayışının oluşması için yöneticilerin birtakım görevleri bulunmaktadır. Bu görevler (Basım ve Argan, 2009);

- Örgütte benimsenen etik inanç ve tutum açıklanmalıdır.
- Örgütün etik bir resmî sitesi olmalıdır.
- Örgütte bulunan her birey davranışları ile örnek olmalıdır.
- Eğitim ve iletişim programlarına açık olmalı ve geliştirilmelidir.
- Risk ve kriz yönetimi süreçlerinin üstesinden gelebilmelidir.
- Ödül- ceza sistemleri uygulanabilir, şeklinde belirtilmektedir.

Etik yönetim, çalışanların görev ve sorumlulukları ile ilgili birtakım değerleri sürekli ve her alanda uygulamalarını gerektirmektedir (Özdemir, 2008). Nitekim etik değerler ile performans arasında pozitif bir bağ bulunmaktadır. Etik ilke ve normları benimsemiş örgütlerin istikrarlı bir başarı grafiği çizmesi mümkün olacaktır. Bu gibi örgütlerin yöneticileri etik değerlerin başarı üzerindeki etkisinin bilincindedir ve sürekli bir araştırma çabası içerisinde (Menzel, 2000). Bu doğrultuda etik ilkeleri benimseyen bir yönetimin, daha kaliteli bir çalışma ortamı sağlayacağı ve çalışanın da kurumuna güven ve aidiyet duygusunu artıracığı bir gerçektir (Yıldız, 2016).

Etik, iyi bir yönetimin en güçlü anahtarıdır. Karar verme aşamalarına her düzeyde etki eden etik (Salyam, 2007), yöneticilerin de etik beklentilere uygun bir yönetim şekli geliştirmelerine gerektirmektedir. Aksi takdirde bireyler arası çatışma yaşanması veya yöneticinin örgüt üzerindeki etkinliğini kaybetmesi mümkündür (O'neill, 2000; Yıldız, 2016).

SPOR VE ETİK

Spor, insanların duygusal, sosyal ve yapısal uyumlarına destek veren bir etkinliktir. Çok yönlü ve toplumsal nitelik taşımakla birlikte spor, fiziksel ve mental zindeliğin ana unsurudur. Bireylerin hareket, beceri, performans, zgven ve zindelik düzeylerine destek sağlamakla kalmayıp, başarı ya da başarisızlıkta da paylaşmanın önemi ortaya çıkaran bir olgudur (Tuncel, 2014). Sporun amacı, saygı, emek, adalet gibi önemli değerlere dikkat çekmektir. Spor bu değerleri koruduğu sürece etik ve deontoloji kapsamında yer alabilmektedir (Rosa, 2015). Bu sosyal bakış açısı, spor dünyasının ve başarılarının tanınmasıyla toplumların seçkin bir konuma gelmesinde etkili olmaktadır (Erkal ve ark., 1998). Nitekim sportif faaliyetlerden verim elde etmenin yolu iyi bir spor ahlakına bağlılıkla kazanılacaktır. Sportif faaliyetlerde ve bilhassa takım sporlarında iletişim sıklıkla görüldüğünden, spor kavramı etik değerlerle doğrudan ilişkilidir (Akandere ve ark., 2009).

Spor kavramının temelini etik değerler oluşturmaktadır (Whithead, 1998). Spor kapsamında yer alan her birey ye (sporcu, antrenör, yönetici v.b.) tüm davranış yönleri ile etik ilkelere uygun olmalıdır. Nitekim Eitzen'e göre sporda uygulanması gereken etik ilkeler, sporcuların araç değil amaç olarak görülmesi ve sonucun değil sporun amacına ulaşmayı kapsamaktadır. Sporda kazanılacak hiçbir şey sporun asıl amacının önüne geçmemelidir (Pehlivan, 1995; Sarıkol, 2021). Bu hususta spor etiği, bireylere sporun evrensel etik ilkelerini benimseterek, bu ilkelerin spor alanlarında uygulanmasını sağlamaktadır (Obuz, 2009). Bir diğer deyişle spor etiği, spor taraflarının görev ve ykmllklerini saygı, tarafsızlık ve adalet gibi evrensel ilkelerle gerçekleştirmesini içermektedir (Bucher ve Wuest, 1999; Tuncel, 2014). Spor kavramı bir takım etik ilkeler içermektedir. Bu ilkeleri 8 başlık altında toplamak mümkündür (Bağlan ve ark., 2020):

- Adalet, Eşitlik ve Tarafsızlık: Sportif etkinliklerde tüm bireyler eşit şartlarda yarışmalı, adil ve tarafsız bir tutum sergilenmelidir.
- Saygı: Yaşamın her alanında olduğu gibi spor alanında da düşünce ve emeğe saygı duyulmalıdır.
- Doğruluk ve Dürüstlük: Maddi kazanç sağlamak veya maçı kazanmak adına yapılabilecek her türlü haksız hareket ve söylemden uzak durulmalıdır. Sporcu erdemli bir tavır benimsemelidir.

- **Güvenilirlik:** Sporun içerisinde yer alan her bir üye yükümlölüklerini uygun şekilde yerine getirmelidir. Hile veya onursuz davranışlardan sakınmalıdır.
- **Profesyonellik ve Sorumluluk:** Spor yalnızca müsabaka anlarında gösterilen bir tutum olarak algılanmamalıdır. Spor paydaşları saha içi ve dışında olmak üzere görevlerinin bilincinde olarak sportmence davranmalıdır.
- **Önemseme:** Gerek rakip takım sporcusu gerek kulüp bünyesindeki sporcu sağlığı önemsenmeli ve herhangi bir risk barındıran hareketten uzak durulmalıdır.
- **Vatandaşlık:** Hem spor kurumları hem de sporcular ölkelerinin itibarını zedeleyecek tutumlardan uzak durmalıdır.
- **Fair-Play:** Fair-play kavramı “müsabaka esnasında bireylerin kendi çıkarlarını gözetmeksizin, doğru olandan ayrılması ve fedakârca yarışması” olarak tanımlanmaktadır (Arıpınar ve Donuk, 2011). Bu yönüyle fair play sevgi ve kardeşlik kavramlarını içeren etik üstü bir davranış biçimi olarak değerlendirilmektedir (Arıpınar, 2008).

Spor etiği, sportif eylem içerisindeki kurallara ahlaki bir bakış açışıyla bakmayı içerir. Örneğin; boks branşında belirlenen kurallar ve giyilmesi zorunlu kılınan kıyafetler spor etiği kapsamına girmektedir. Nitekim bu kurallar sporcu sağlığı ve bireyin zarar görme riskinin en aza indirilmesi temennisi ile belirlenmiştir. Bu yönüyle sporda etik değerleri benimsemek bu ilkeleri uygulama alanına taşımayı gerektirmektedir (Durak, 2011).

Günümüzde sporun temsil ettiği etik değerler bireylerin yaşantılarının değişmesiyle birlikte farklılık göstermiştir. Öyle ki spor ahlakında birtakım sorunlar ortaya çıkmıştır. Spor dünyasında “Her ne olursa olsun kazanmalıyım” düşüncesi hâkim olmuştur. Bireylerin sahip olduğu bu tür spor mottoları başarıya giden yolda her şeyi mübah hale getirmiştir (Aytekin, 2007). Sporun ekonomik bir aktivite ve pazar olarak algılanması sporda etik dışı davranışları tetiklemiştir. Pek çok spor branşında doping, şike, rüşvet, şiddet ve saldırganlık gibi sporun kimliğine tamamen ters düşen davranışlara rastlanmıştır. Bu doğrultuda spor kurumları ve yöneticilerinin etik değerlerin bilincinde olması önem arz etmektedir (Dolaşır 2005; Yıldız, 2016).

SPOR YÖNETİMİNDE ETİK

Spor yönetimi “sporda yönetimi oluşturan birtakım farklı unsurların kuruluş ve işleyiş biçimlerini inceleyerek, en iyi şekilde yönetilebilmesi için çalışan bir spor bilimi” olarak tanımlanmaktadır (Demirci, 1986). Bir diğer tanıma göre spor yönetimi, “geçmişten günümüze kurumsallaşan, yöneten ve yönetilen ayrımını spor alanına taşıyan, spor etkinliklerinin hiyerarşik bir düzenleme ile organize edilmesi” dir (Fişek, 1998).

Spor fiziksel ve zihinsel bir aktivite olmasının yanı sıra insanlar için bir keyif aracıdır. Sporun bu özelliğini sürdürebilmesi için spor kurumlarında etik yönetim şeklinin benimsenmesinin önem arz ettiği düşünülmektedir. Bu doğrultuda spor yönetimi bünyesinde birtakım prensipler yer almaktadır. Bunlar (Doğar, 1997; Yıldız, 2016):

- *Tarafsızlık:* Yönetim her zaman ve her durumda personellerine ve sporcularına karşı tarafsız olmalıdır.
- *Yeterlilik:* Bir işe, o işi yapabilecek yeterlilikte olan personel alınmalıdır. Personeli en iyi çalışabileceği işte çalıştırmak asıl olmalıdır. Bireylerin en iyi becerilerinin spor alanına yönlendirilmesi, sporun gelişimi açısından son derece önemlidir.
- *Güvence:* İşe alınan bireylerin, sorumluluklarını yerine getirdiği sürece işinin elinden alınmayacağına dair inançları tam olmalıdır. Spor açısından bu durum, antrenörler ve sporcular üzerinde kulüplerine karşı güven isteği yaratacak ve işlerinde daha başarılı olmalarını sağlayacaktır.
- *Denklik:* Personele işinin karşılığı olan ödeme yapılmalıdır. Spor açısından düşünüldüğünde bu durumun zaman zaman farklı şekillerde işleme koyulduğu görölmektedir.
- *Eşitlik:* Bir yönetimde birbirine denk personele eşit ödeme yapılmalıdır. Denklik ilkesinde de belirtildiği gibi spor alanında bu durum farklı ilerlemekte ve sporcular tarafından kabul görmektedir.
- *Yetiştirme:* Çalışanların performanslarını artırmak için hizmet içi eğitim olanakları sağlanmalıdır.
- *Güç Birliği:* Takım çalışmalarının yapılabilmesi düzeyde bir alan temin edilmesidir. Özellikle takım sporlarında başarı için çalışma alanının etkisi son derece önemlidir.
- *Emek:* İnsan değeri birçok unsurun önünde gelmektedir. Bu bakımdan harcanan emeğin değeri, hak edilen ödeme ile karşılanmadığında verimlilik seviyesinde de azalma görülecektir.

Söz konusu prensipleri sporda davranış ilkeleri ile ilişkilendirmek mümkündür. Kod olarak da adlandırılan davranış ilkeleri, spor örgütlerinde kuralların neden olması gerektiği ve bireylerin davranışları üzerinde etkisi ile ilgili yardımcı bir rol oynamaktadır. Nitekim bu kodların önemi spor örgütlerinde yönetici ve çalışanların karar verme aşamalarında açığa çıkmaktadır (Basım ve Argan, 2009).

Spor Yöneticisi ve Etik

Spor yöneticisi, spor alanında belirlenen hedeflere ulaşılabilmesi için, kurum çalışanlarını teşkilâtlandıran, yer yer emirler veren, örgütleyen, sorumluluğu üzerine alan ve denetim gücü bulunan kişidir (Yetim ve Şenel, 2001). Bu doğrultuda spor

yöneticilerin karar verme ve uygulama yetkilerinin önemi ortaya çıkmaktadır. Nitekim Zinn's (1993) tarafından geliştirilen karar verme aşamaları spor bilimi ve yöneticileri için de uygun görülmüştür. Spor yöneticilerinin etik karar verme aşamaları aşağıda sırasıyla belirtilmiştir (Yıldız, 2016);

1. Sorunu doğru tanımlayın.
2. Sorunla ilgili detaylı bilgi edinin.
3. Meslek veya benzer bir durumla ilgili davranış ilkelerini araştırın.
4. Bireysel değer ve inançlarınızı değerlendirin.
5. Meslektaşlarınızla paylaşın, danışın.
6. Elde edilen karar seçeneklerini listeleyin, değerlendirin.
7. Mümkün olduğunca başarılı olabilecek bir durum ortaya koyun.
8. Verdiğiniz kararı bir başkasının gözünden değerlendirin ("Verdiğim karar bir gazetede ilan edilse ailem ne düşünürdü, ne hissederdi?" v.b.)
9. Acele bir karar vermekten sakının.
10. En iyi seçimi tespit edin.
11. Sonuçları değerlendirin (Basım ve Argan, 2009).

Hedeflerini doğru belirleyebilen ve iyi bir yöneticiye sahip kurumlar, başarılı olma yönünde büyük bir avantaja sahip olduğu olacaktır. Bu doğrultuda spor yöneticileri için birtakım niteliklerden bahsetmek mümkündür. Bunlar (Bucher, 1987; Tuncel, 2014):

- Etkili insan ilişkileri: Etkili bir iletişim becerisine sahip olmak örgütte anlaşmazlıkları önlemek hususunda oldukça önemlidir.
- Kavramsal düşünme: Yeni fikirler ortaya atabilme, örgütün problemlerine duyarlı olabilme ve çözüm üretebilme becerileri önem arz etmektedir.
- Spor alan bilgisi: Mesleki bilgiye sahip olmalıdır. (Spor bilimlerinde teori ve uygulama alanları, spor mevzuatları v.b.).
- Entelektüel kapasite: Yaratıcı düşünebilen ve bilgiyi uygulayabilme becerisine sahip bireyler olmalıdır.
- Sorumluluk almaya gönüllü olmak: Yöneticinin sorumluluk alma hususunda öncü ve gönüllü olması çalışanları motive edecektir.
- Dürüstlük ve güvenilirlik: Çalışanların güvenini kazanmalı ve verilen sözü gerçekleştirmelidir.
- Karar alabilme yeteneği: Karar alma yetkisini doğru ve etkin kullanmalıdır.

Spor yöneticileri, olimpiik değerlere bağılı bir spor kültürünün oluşmasında önemli bir etkiye sahiptir. Yöneticiler bağılı oldukları spor kulüplerinin misyon ve vizyonlarını etik kurallar temelinde yapılandırmalıdır (Basım ve Argan, 2009). Nitekim yöneticilerin etik çizgisinden ayrılmadan verdikleri kararlar yapılan ça-

lışma ve organizasyonlar üzerinde etkisini gösterecektir (Lumpkin ve ark., 2012). Bu doğrultuda spor yöneticilerinin benimsedikleri etik ilkeler önem arz etmektedir. Aşağıda spor yöneticilerinin etik ilkeleri belirtilmiştir (Tuncel, 2014);

- Sporcu sağlığını her şeyden üstün tutmalı,
- Bireylere saygılı, sağduyulu ve yapıcı bir tutum sergilemeli,
- Hukuk ve yasaların üstünlüğünü benimsemeli ve uygulamalı,
- Haksız kazancın karşında kurmalı (şike, ihale usulsüzlükleri v.b.),
- Kulübünün geleceği için antrenör ve sporcularına gelişme imk nı sağlamalı,
- Kulübünün menfaatlerini öncelik belirlemeli, aksi bir durumda engelleyici olmalı,
- İletişim içinde olduğu herkese adil ve dürüst davranmalı, güvene dayalı bir yönetim sistemi oluşturmalı,
- Antrenör ve sporcuların görüşlerini önemsemeli ancak transfer sürecinde adil karar vermeli,
- Yeniliklere açık olmalı, yapılan negatif eleştiriyi gelişim için bir araç olarak görmeli,
- Basın açıklamalarında taraftarı, sporcuyu ya da antrenörü kışkırtacak demeçlerden sakınmalı,
- Yönetim ekibindeki insan kaynaklarını uzmanlıklara göre belirlemeli ve kullanmalıdır.

Türkiye’de Spor Yönetiminde Etik

Türkiye’de spor yönetiminde etik sıklıkla üzerinde durulan konulardan biridir. Nitekim Türkiye sporda etik hususunda pek çok problemle mücadele etmektedir. Bu doğrultuda 2012 yılında Türk spor yönetiminde sorunlar üzerine akademisyenler ile nitel bir çalışma yapılmıştır. Çalışmada; katılımcıların %70’i Gençlik ve Spor Bakanlığı personellerinin Türk sporuna hizmet edebilecek donanımına sahip olduklarını, %61,4’  ise yeni gelişimleri yakından takip etmediklerini belirtmiştir. Benzer şekilde %55,7’si spor yöneticilerinin  ağdaş yönetim ilke ve fonksiyonlarını uygulayabilecek vizyona sahip olmadığını bildirmiştir. Çalışma sonucunda bakanlık ve kulüpler açısından bu ve bunun gibi problemlerin yaşandığı belirtilmiştir (Gülay ve ark., 2012). 2017 yılında çeşitli kuruluşlarda görevli (SGM,  zerk Federasyonlar, Spor Kulüpleri, Belediye Tesisleri, TFF, TMOK, ASKE, TASKK ve TMPK v.b.) spor yöneticileri ile yapılan bir çalışmada ise, Türkiye’de spor yönetim kurumlarının başarılı olmadığı, mevzuat sorunları yaşadığı ve çağın gereklerine ayak uyduramadığı belirtilmiştir. Ayrıca gençlik spor kulüplerinin yetersiz bir çaba gösterdiği ifade edilmiştir ( zer ve  olakoğlu, 2017). Bu çalışmanın aksine Gündoğdu ve Sunay (2018) tarafından yapılan çalışmada Türk spor teşkilat-

larında spor yöneticilerinin liderlik özellikleri incelenmiştir. Çalışma sonunda, üst düzeyde görev alan yöneticilerin dönüşümcü liderlik stiline sahip oldukları tespit edilmiştir. Dönüşümcü liderlik kavramının ise etik tutumlar, değerler ve duygular, standartlar ve uzun süreli hedefler ile ilgili olduğu belirtilmiştir (Nort-house, 2010). 2020 yılında ise farklı üniversitelerde görev alan öğretim elemanları ile nitel bir araştırma yapılmıştır. Araştırmada katılımcılar, iyi bir yöneticinin iletişim gücü yüksek, liderlik özelliklerine sahip, hümanist ve demokratik bir tutum sergilemesi gerektiğini belirtmiştir. Buna ek olarak yöneticilerin adaletten uzak, liyakatsiz atamalar yapan, baskıcı bir tutumdan sakınmaları gerektiği ifade edilmiştir (Tekyazman, 2020). Bu çalışmayı destekler nitelikte 2021 yılında yapılan bir başka çalışmada, spor yöneticilerinin mevcut spor yönetimi üzerine bir değerlendirme yapmaları istenmiştir. Çalışmada katılımcılar; yöneticilerin etik ilkeler doğrultusunda demokratik ve adil bir tutum sergilemeleri gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca demokratik liderliğin kurumun her yönüyle performansını artırabileceği üzerinde durulmuştur (Sağır, 2021). Çalışmalar ışığında spor yönetiminde etğin üzerinde durulan konulardan biri olduğu söylenebilir. Genel olarak değerlendirildiğinde ise spor kurumlarında etik bir yönetim anlayışı sıklıkla bahsedilen konulardan biri olmuştur. Bu doğrultuda spor yöneticileri için atılması gereken birtakım adımların önemi açığa çıkmaktadır. Bu adımlar (Basım ve Argan, 2009);

- Liderlik: Türk spor örgütlerinde yöneticilerin liderlik ve rol model işlevlerini üstlenmesi gerekmektedir. Nitekim liderlikten yoksun bir örgüt işlevini yitirme tehlikesi ile karşı karşıya kalacaktır.
- Etik Kod ve Davranış Kuralları: Pek çok kademedeki yöneticilerin etik kodlarını hazırlaması önemli bir süreçtir. Bu hususta etik kodlar hukuki terimlere kıyasla daha açık ve anlaşılır olmalıdır. Toplulukçuluk üzerine kurulu olan Türk toplumu için uygun nitelikler içermektedir.
- Etik Komitesi ve Etik Görevlileri: Etik komiteler Etik Kurul, Etik Danışma Ofisi, Uyum Komitesi veya Etik Konseyi olarak da adlandırılmaktadır. Söz konusu komitelerde görev ve yetkilerin belirlenmesi etik programlarının gelişmesinde etkili bir rol oynamaktadır. Türk spor yönetiminde kıdem ve yaş unsurları ön planda olduğundan etik komite sorumlusu ve üyelerin seçimlerinde bu husus göz önünde bulundurulabilir.
- Etik Hattı ve Sorun Bildirme Sistemleri: Etik hattı, etik dışı bir durum söz konusu olduğunda telefon hattı, form veya e-posta aracılığıyla bildirimi içermektedir. Türk spor örgütlerinde ise bireylerin sorunları gündeme getirme ihtimali oldukça azdır. Dolayısıyla etik hattı ve sistemlerini her örgüt kendi içerisinde değerlendirmeli ve belirlemelidir.
- Etik Eğitimi: Günümüzde pek çok örgüt tarafından etik eğitimi verilmektedir. Ancak Etik eğitimi, “Değerler” veya “Etik Öncelikler” gibi başlıklarla da ger-

ekleştirilebilir. Buna ek olarak etik eğitimleri emir yoluyla değil davet şeklinde düzenlenmelidir.

Etik bir kurum kültürünün yapılandırılması söz konusu adımların uygulanması ile mümkündür. Sistemin düzenli işleyişi ise yine yöneticinin rol model olması ve aktif olması ile ilişkilidir (Basım ve Argan, 2009).

Türkiye’de Spor Yönetiminde Etik Uygulamalar

Günümüzde kapitalizm, küreselleşme ve ekonomik g işteği spor organizasyonlarında etkisini göstermektedir. Bu düşünce ile paralel olarak sporun kimliğine yakışmayan doping, şiddet, zorbalık gibi pek çok durum açığa çıkmaktadır (Darak, 2011). Türkiye’de ise pek çok federasyon etik kurul talimat raporları hazırlayarak, sporda etik temelleri korumayı hedeflemiştir. Örneğin; Türkiye Futbol Federasyonu (TFF) Etik Kurul Talimatı’nda nezaket ve saygılı olma, kasıtlı davranışlar, yüz kızartıcı eylemler ve kişisel hakların korunması gibi etik unsurlara yer vermiştir (tff.org). Türkiye Dağcılık Federasyonu (TDF) tarafından hazırlanan Etik Kurul Talimatı’nda ise, sporcuların ve katılımcıların korunması, sporu kişisel ihtiraslardan uzaklaştırma, çıkar çatışmasından kaçınma ve saygınlık gibi değerler yer almaktadır (tdf.gov). Benzer şekilde Türkiye Oryantiring Federasyonu Etik Kurul Talimatı’nda fairplay, birleştirici, evre ve doğa dostu, yenilikçi, şeffaflık ve sürdürülebilirlik gibi maddeler içermektedir (oryantiring.org). Türkiye niversite Sporları Federasyonu (TUSF) Etik Kurul Talimatı’nda ise hořęrl ve saygılı olma, sportmenlik dışı davranışlardan kaçınma, kurallara uyma ve örnek olma gibi evrensel değerlere yer verilmiştir (tusf.org).

Spor camiasında yer alan her birey üyenin (yönetici, antrenör, sporcu v.b.) evrensel etik değerlerden sapmadan faaliyette bulunmalarının önem arz ettiği düşünülmektedir. Bu hususta Türkiye’de pek çok spor kurumu sporda etik tutumu geliştirmek ve farkındalık yaratmak amacıyla faaliyetlerde bulunmuştur. Aşağıda 2011-2021 yılları arasında Türkiye’de spor yönetimlerce gerçekleştirilmiş birtakım faaliyetler yer almaktadır:

2011 yılında kurulan Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi (TMOK) aynı yıl içerisinde “Türkiye Dopingile Mücadele Talimatı”nı yayınlamıştır. Ayrıca TMOK 2006 yılı itibariyle “Spor Kültürü ve Olimpik Eğitim Projesi” kapsamında 9-11 yaş grubu genç öğrencilere eğitim vermektedir (tbbdf.gov).

2012 yılında İzmir Türkiye Spor Yazarları Derneği (TSYD) tarafından “Sporda şiddeti nleme Yasası ve Medya” konulu panel düzenlenmiştir. Panelde, Türkiye Futbol Federasyonu (TFF) Etik Kurulu Başkanı Prof. Dr. Oğuz Atalay yer almıştır (tsyd.org.).

2014 yılı itibariyle Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi (TMOK) Fair Play Komisyonu, fair play kavramı ve ruhunun yaygınlaştırılmasını amacıyla “Fair Play

“Üniversiteler Kervanı” projesini faaliyete geçirmiştir. Kervan kapsamında yıl içerisinde çeşitli üniversitelerde “İyiye, doğruya, güzele” sloganı ile bilgilendirme yapılmaktadır. Bu projeye ek olarak TMOK, 2006 yılında “Spor Kültürü ve Olimpik Eğitim Projesi”, 2015 yılında ise “Olimpik Anneler Projesi”ni faaliyete geçirmiştir. Spor Kültürü ve Olimpik Eğitim Projesi’nde genç neslin spor kültürünü benimsemesi hedeflenirken; Olimpik Anneler Projesi’nde çocukları spora teşvik etmek ve spor bilincini yaygınlaştırmak amaçlanmıştır (olimpiyat.org).

2016 yılında Ankara Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu ve Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi’nin ortak projesiyle “Amatör Spor Kulüplerine Eğitim Semineri” düzenlenmiştir. Düzenlenen seminerde “Spor Yönetiminde Etik” konusu anlatılmıştır. Seminerde spor yönetiminde etik kurallar ve değerlere önem verilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur (sporbilimleri.ankara.edu).

2016 yılında Ada Avukatlık ve Danışmanlık Bürosu tarafından 6222 sayılı sporda şiddet ve düzensizliğin önlenmesine dair kanun kapsamında spor kulübü yöneticilerinin durumu değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda spor yöneticilerinin her türlü tutum ve davranışlarına dikkat etmesi, kanun dışı her faaliyetin temsil ettikleri kurumu doğruğan etkilediğinin bilincinde olması ve alanlarında uzman kişiler olması önerileri verilmiştir. Buna ek olarak spor yöneticilerinin sorumlulukları kapsamında;

- 6222 sayılı kanunu kulüple bağlantısı olan her bireye tanıtılmasını sağlamak,
- 6222 sayılı kanunu içeren broşür dağıtmak, reklam faaliyetlerinde bulunmak,
- Uzmanların ve taraftarların katılımıyla seminer, panel düzenlemek,
- Tribün liderleri ile düzenli toplantılar gerçekteştirmek, fikir alışverişi yapmak,
- Sezon öncesinde kombine bilet satış sürecinde taraftarlarla bir toplantı düzenleyerek bilgi vermek ve
- Ailelerin maçlara katılımında teşvik edici bir rol üstlenmesi öne sürölmüştür. Spor yöneticilerin mevcut önerileri uygulaması, sporda etik bir sistem için alınabilecek önlemler arasında gösterilmiştir (adahukukburosusu.com).

2018 ve 2022 yıllarında Türkiye Milli Paralimpik Komitesi (TMPK) tarafından “Sporcu Olmak” başlıklı bir yazı ile sporda etik değerler konusu ele alınmıştır. Söz konusu yazıda sporda her daim erdemin ön planda olması gerektiği ve küçümseyici her türlü tavırdan sakınmak gerektiği üzerinde durulmuştur (tmpk.org.).

2019 yılında T.C Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından yürütölen “Rakibine Jest Yap” projesi kapsamında Fenerbahçe Spor Kulübü ile seminer gerçekteştirilmiştir. Panelde şiddet içermeyen bir iletişim ve evrensel değerler hakkında bilgi verilmiştir. Proje kapsamında ayrıca Ümraniyespor, Sarıyer, Karagömrük, İstanbulspor, Fatih Karagömrük ve Erok Spor Kulüpleri’nde eğitim vermiştir (rakibinejestyap.com).

2019 yılında Türk Spor Vakfı “Olimpik Değerler Yoluyla Tehlikelerle Mücadele Projesi”ni gerçekleştirmiştir. Projede, basketbol branşı aracılığıyla genç sporculara spor etiğini kazandırmanın yanı sıra sağlık ve güvenlik gibi konular hakkında bilgi vermek amaçlanmıştır. Projenin açılış toplantısı Litvanya’da gerçekleştirilmiştir. Takip eden 2020 yılında ise Türk Spor Vakfı “Stop Doping – Swim Fair (Dopingi Durdur - Yüzme Fuarı)” adlı uluslararası projeye katılmıştır. Proje kapsamında genç sporcuların yüzme branşı aracılığıyla dopingten uzak durmaları, adil yarışmaları, etik değerleri özümsemeleri ve bilinçlenmeleri amaçlanmıştır (turksporvakfi.org).

Türkiye Dopingle Mücadele Komisyonu (TDMK) ve federasyonların iş birliği ile Türkiye’nin pek çok yerinde seminerler düzenlenmiştir. Bu kapsamda;

2018 yılında; Türkiye Halter Federasyonu, Türkiye Voleybol Federasyonu Alt Yapı Türkiye Şampiyona Takımları ve Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi ile “Dopingle Mücadele Eğitim Semineri” organize edilmiştir. Ayrıca Türkiye Sualtı Sporları Federasyonu Antrenörlük Gelişim Semineri ve Türkiye Atletizm Federasyonu ile “Antrenör Eğitim Seminerlerinde Dopingle Mücadele Eğitimi” gerçekleştirilmiştir (tdmk.org).

2019 yılında; Ankara, Antalya ve İzmir’de yer alan Türkiye Olimpiyat Hazırlık Merkezi (THOM) ve Türkiye Bisiklet Federasyonu ile “Dopingle Mücadele Eğitim Semineri” düzenlenmiştir. Ayrıca Gençlik Spor Bakanlığı Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü “Sözleşmeli Antrenörlere Yönelik İntibak Seminer Programı” kapsamında 4 kez “Dopingle Mücadele Eğitimi” verilmiştir (tdmk.org).

2020 yılında; Türkiye Bilardo Federasyonu, Türkiye Judo Federasyonu, Türkiye Taekwondo Federasyonu, Türkiye Tenis Federasyonu, Türkiye Boks Federasyonu, Türkiye Kano Federasyonu, Türkiye Atletizm Federasyonu, Türkiye Bisiklet Federasyonu, Türkiye Halter Federasyonu, Türkiye Yüzme Federasyonu, Türkiye Triatlon Federasyonu, Enka Spor Kulübü, Türkiye Atletizm Federasyonu Altyapı Gelişim ve Eğitim Kampı, Türkiye Güreş Federasyonu Greko-Romen & Serbest A Milli Takım Kampları ile “Dopingle Mücadele Uzaktan Eğitimi” organize edilmiştir. 2020 yılında uzaktan eğitimlere ek olarak anne babalara “Dopingle Mücadele Uzaktan Eğitimi” verilmiştir. Kayıtlı doping kontrolü bulunan sporculara ise bilgilendirme toplantısı gerçekleştirilmiştir (tdmk.org).

2021 yılında; Sakarya Türkiye Olimpiyat Hazırlık Merkezi (THOM) ile “Dopingle Mücadeleye Genel Bir Bakış Uzaktan Eğitimi” düzenlenmiştir. Türkiye Ragbi Federasyonu, Türkiye Atletizm Federasyonu, Türkiye Halter Federasyonu ile “Dopingle Mücadele Uzaktan Eğitimi” düzenlendi. Türkiye Bisiklet Federasyonu, Türkiye Buz Pateni Federasyonu ve Türkiye Judo Federasyonu ile “Dopingle Mücadeledeki Son Gelişmeler Bilgilendirme Toplantısı” düzenlenmiştir. Bu bilgilere

ek olarak Dünya Doping M¼cadele Ajansı (WADA) ile bağlantılı olan TDMK, WADA tarafından yayınlanan İstanbul Bildirgesi ve “Yasaklılar Listesi” ile faaliyetlerini sürdürmektedir (tdmk.org).

T¼m bu değerlendirmeler ışığında T¼rk spor y¼netiminde etik problemlerin aēıęa çıktığını s¼ylemek m¼mk¼nd¼r. Öyle ki spor örg¼tleri eğitim d¼zeyi, spor yılı deneyimi ve benimsenen tutum ve davranışlar hususunda pek çok problemle m¼cadele etmektedir. Bu noktada önemli bir görev üstlenen spor y¼neticilerinin etik temellere dayalı bir y¼netim sistemi oluşturması ve uygulaması gerektirdiği belirtilmiştir. Bu d¼ř¼nceye paralel şekilde gerēekleřtirilen T¼rkiye Futbol Federasyonu (TFF), T¼rkiye Dağcılık Federasyonu (TDF), T¼rkiye Oryantiring Federasyonu ve T¼rkiye Üniversite Sporları Federasyonu (TUSF) Etik Kurul Talimatları'nın etkili olabileceği öngörülmektedir. Benzer şekilde T¼rk Spor Vakfı, TMOK ve TSYP faaliyetlerine ek olarak TDMK tarafından gerēekleřtirilen seminer ve eğitim programlarının gerek toplum gerek spor kurumlarınca faydalı olabileceği d¼ř¼n¼lmektedir. Bu faaliyetlere ek olarak T¼rk spor y¼netimi kapsamında;

- Yıl iēerisinde alanla ilgili yurt iēi ve yurt dışı seminerlere katılmanın,
- Güncel yaklaşımlar ve teknolojik gelişimleri yakından takip etmenin,
- T¼m federasyonlarca etik kurul ve talimatları oluşturulmasının,
- Yıl sonunda y¼netici ve ēalıřan performanslarının pek çok faktörle değerlendirilmesinin,
- Toplumda ekol haline gelmiş sporcular ile aileler ve genē sporcuları bir etkinlikte buluşturmanın,
- Seminerlerin yalnızca doping veya şiddet konulu değil, sporun etik temelleri üzerine gerēekleřtirilmesinin veya artırılmasının faydalı olabileceği d¼ř¼n¼lmektedir. Bu hususta söz konusu bilgilendirmelerin özellikle aileler ve alt yapı sporcuları ile organize edilmesi tavsiye edilmektedir.

KAYNAKLAR

- Akandere, M., Baştuğ, G., Güler, E.D. (2009). Sporun Çocuğun Ahlakı Gelişimine Katkısı. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 68-59.
- Arıpınar, E. (2008). Fair Play Konferansı. Bahēēehir Üniversitesi, İstanbul.
- Arıpınar, E., Donuk, B. (2011). Spor Y¼netim ve Organizasyonlarında Etik Yaklaşımlar Fairplay. Ötüken Yayınları: İstanbul.
- Bağlan, A.A.M., Albayrak, A.Y., Bozer, C., Cerit, E., Erduğan, F., Yurdakul, H. Ö., ... & Özen, G. (2020). Sporun Kavramsal Temelleri-3. Efe Akademi Yayınevi: İstanbul.
- Basım, N., Argan, M. (2009). Spor Y¼netimi. Detay Yayıncılık: Ankara.
- Bucher, A.C (1987). Management of Physical Education and Athletic Programs. Santa Clana Times Mirror Masby Collage Publishing: St. Lowis, Toronto.
- Bucher, A.C., Wuest, A.D. (1999). Foundations of Physical Education Exercise and Sport. Newyork: McGraw-Hill Companies.
- Değirmenci, N. (2006). Milletvekili Transferlerinin Siyasal Etik Boyutu. Siyasette ve Y¼netimde Etik Sempozyumu, Sakarya, 407-418.

- Demirci, N. (1986). Sporda Yönetim Teşkilatlanma ve Organizasyonlar. T.C. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayını: Ankara.
- Demirkaya, H. (2013). Stratejik Yönetim Açışından Etik Davranışı Belirleyen Sosyal Davranış Kurallarının İnsan Kaynakları Uygulamalarına Etkisi. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 327-313.
- Doğar, Y. (1997). Türkiye’de Spor Yönetimi. Öz Akdeniz Ofset: Malatya.
- Dolaşır, S. (2005). Antrenörlerin Mesleki Etik İlkelere Uyuma Düzeylerine İlişkin Antrenör ve Sporcu Görüşleri. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Drucker, P.F. (1999). 21. Yüzyıl için Yönetim Tartışmaları. Epsilon Yayıncılık: İstanbul.
- Durak, N. (2011). Gelenek ve Modernite Etkileşimi Bağlamında Spor Etiği. Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, (27), 43-63.
- Erkal, M., Güven, Ö., Ayan, D. (1998). Sosyolojik Açıdan Spor. Der Yayınları: İstanbul.
- Fişek, K. (1998). Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açışından Dünya’da ve Türkiye’de Spor Yönetimi. Yazı Görüntü Ses Yayınları: Ankara.
- Gülay, Ö., Koçak, F., Boran, F., Sunay, H., Gedikli, N. (2012). Türk Spor Yönetimindeki Mevcut Sorunlara İlişkin Akademisyenlerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10(4), 107-116.
- Gündoğdu, F., Sunay, H. (2018). Türk Spor Teşkilatındaki Spor Yöneticilerinin Liderlik Stilleri. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(2), 178-195.
- Lamberton, L., Minor, H.L. (1995). Human Relations: Strategies for Success (Çev. İ. Pehlivan). Irwin Rirror Press: Chicago.
- Lumpkin, A., Kay, S.S., Beller, J.M. (2012). Practical Ethics in Sport Management. London: Publishers Jefferson.
- Menzel, D.C. (2000). Ethics Management in Public Organizations. What, Why, And How?. 2nd Edition, Handbook of Administrative Ethics, New York: USA: Marcel Dekker Incorporated.
- Northouse, P.G. (2010). Leadership : Theory and Practice. In: Leadership: Theory and Practice. Ed.:Shaw, L. USA.
- O’neill, M. (2000). Administrative Ethics in Nonprofit Organizations. 2nd Edition, Handbook of Administrative Ethics, New York, USA: Marcel Dekker Incorporated
- Obuz, Ü. (2009). Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlarına İlişkin Görüşler. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Özdemir, M. (2008). Kamu Yönetiminde Etik. *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(7),195-179.
- Özer, U., Çolakoğlu, T. (2017). Çağdaş Spor Bilincinin Oluşmasına İlişkin Spor Yöneticilerinin Görüşleri. *Ulusal Spor Bilimleri Dergisi*, 1(2), 1-11.
- Rankene, W.K. (2007). Etik (Çev. A.Uyan). 1.Baskı, İmge Yayınları: İstanbul.
- Rosa, B.A. (2015). Ethic in Sport Guidelines for Coaches. 1st Edition, Luso-Illyrian Institute for Human Development Publication,: Portugal.
- Sağır, Z. (2021). Kadın Yöneticilerin Kişisel Anlatıları Üzerinden Spor Yönetiminin Tahlili: Türkiye Örneği. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Salyam, G. (2007). Kamu Yönetiminde Etik Çalışmalar ve Türkiye’deki Son Gelişmeler. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Sarıkol, E. (2021). Farklı Branş Sporcularının Sporda Ahlakdan Uzaklaşmalarında Antrenörlerin Etik Dışı Davranışlarının Etkisi. Doktora Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kırıkkale.
- Sökmen, A., Ekmekçioğlu, E.B., Çelik, K. (2015). Algılanan Örgütsel Özdeşleşme ve Yönetici Etik Davranış İlişkisi: Araştırma Görevlilerine Yönelik Araştırma. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 144-125.
- Tekyazman, E.F. (2020). Spor Eğitimi Veren Yükseköğretim Kurumlarında Kraliçe Arı Sendromu. Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Topcu, E.Ü. (2013). Sportmenlik ve Etik İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi, Niğe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğe.

- Tuncel, S.D. (2014). Spor Etiği İçinde: Meslek Etiği Kavramları, (Ed. Atak, S., Kenan. G.S.). Adalet Yayınevi: Ankara.
- Uzun, R. (2007). İletişim Etiği Sorunlar ve Sorumluluklar. Gazi Üniversitesi İletişim Fakóltesi Basımevi: Ankara.
- Whithead, M. (1998) "Sport Ethics and Education". *Sport Education and Society*, 3(2), 239-241.
- Yetim, A.A., Şenel, Ö. (2001). Türkiye'de Spor Yöneticisi Yetiştirme Faaliyetlerinin Görünümü. *Milli Eğitim Dergisi*, 150.
- Yıldız Ö.A., Pank, Ç. (2013). Kamu Yönetiminde Etik Açısından Algılama Yönetimi ve Önemi. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 5, 61-47.
- Yıldız, H. (2016). Spor Yöneticilerinin Etik Davranışları. Yüksel Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Yüce, A. (2007). Yöneticiler Açısından Ahlak Olgusu; Kavramsal Bir İrdeleme. *Bilim Eğitim ve Düşünce Dergisi*, 7(1).
- Zinn, L.M. (1993). Do The Right Thing: Ethical Decision Making in Professional and Business Practice. *Adult Learning*, 5, 8-7.

Elektronik Kaynaklar

- Aytekin, U. (2007). Sporun Tarihi. Erişim Tarihi: 21 Şubat 2022 / <http://www.feyzdergisi.com>
- <http://www.sporbilimleri.ankara.edu.tr/> Erişim Tarihi: 05 Ocak 2022
- <https://www.tff.org/> Erişim Tarihi: 03 Ocak 2022
- <http://www.tusf.org/> Erişim Tarihi: 20 Ocak 2022
- <http://turksporvakfi.org/> Erişim Tarihi: 30 Ocak 2022
- <https://www.tsyd.org.tr/wp/> Erişim Tarihi: 08 Şubat 2022
- <https://www.olimpiyat.org> Erişim Tarihi: 13 Şubat 2022
- <http://www.tmpk.org.tr/> Erişim Tarihi: 18 Şubat 2022
- <http://rakibinejestyap.com/> Erişim Tarihi: 20 Şubat 2022
- <https://www.adahukukburosusu.com> Erişim Tarihi: 06 Mart 2022
- <http://www.tbdbf.gov.tr/> Erişim Tarihi: 08 Mart 2022
- <http://www.oryantiring.org.tr/> Erişim Tarihi: 12 Mart 2022
- <https://tdf.gov.tr/> Erişim Tarihi: 12 Mart 2022
- <https://www.tdmk.org.tr/> Erişim Tarihi: 18 Mart 2022

BÖLÜM 12

TERAPATİK REKREASYON

Muhammed Uhud TÜRKMEN¹

ZAMAN KAVRAMI

Zaman öznel bir kavram olup, duyu organlarımız aracılığı ile algılanan ve ölçülen bir kavram olarak tanımlanmaktadır. Zaman evrende var olan cisimlerin hareketleri sırasında, birbirine göre yer değişikliğinin olması için geçen vakit şeklinde tanımlanabilir. Ayrıca zaman, insanların farklı algıladıkları felsefik, zihinsel ve toplumsal kapsamları içeren kavramdır (Gürbüz ve Aydın, 2012).

Zaman, tutulamayan, biriktirilemeyen, saklanamayan, toplanamayan, çoğaltılamayan, yalnızca kullanılan ve gittikçe azalan bir evrensel bir olgudur. Bundan dolayı zaman olgusunun etkin kullanılması oldukça kıymetlidir. Zamanın yanlış ve etkisiz kullanımına bağlı olarak ortaya çıkan olumsuzluklar bireyi ve bütün toplumu etkilemektedir (Sevil ve diğerleri, 2012).

Zaman, kullanım bakımından iş ile geçirilen zaman ve iş dışı zaman olarak iki grupta incelenebilir. Çalışma zamanı, genelde kişinin maddi kazanç yolu ile geçimini sağlamak için iş yerinde geçirdiği zamandan olarak tanımlanabilir. Ancak bunun yanı sıra kişinin çalışma yerinde geçirdiği süreden önce hazırlık, işe gidiş ve geliş süreleri ve ek bir iş ile ilgili mesleki uğraşlar çalışma zamanına girmektedir. Çalışma dışı zaman ise bireyin yaşama ihtiyaçlarını yerine getirmesi için gerekli olan uyku, beslenme gibi, yapılması zorunlu (farz) kabul edilen dini ibadetler, boş zamandan oluşmaktadır.

BOŞ ZAMAN (SERBEST ZAMAN) KAVRAMI

Serbet zaman olarak da adlandırılan boş zaman kavramı bireyin kendini gerçekleştirme anlamına gelen, boş zaman (serbest zaman) deneyimiyle sorunlara çözüm üretmektir. Sanayileşme ile başlayan süreçle beraber zaman açıklanırken getirilen yeni açılımları içinde barındıran “çalışma dışı zaman” zihniyeti, kişilerin istediği şekilde değerlendirebilecekleri “informal alan” biçiminde gün yüzüne çıkmıştır. Informal alan, yapılan araştırmalarla beraber literatürde “boş zaman, serbest zaman ya da özgür zaman” olarak ifade edilir. Serbest zaman deneyiminin

¹ Arş. Gör., Gümüşhane Üniversitesi, uhud.turkmen@gumushane.edu.tr

1900'den günümüze Amerika Birleşik Devletleri'nde göçmenleri topluma entegre etmek, evsizlere ve yoksullara bakmak, eğitmek ve topluma yeniden entegre etmek için evler inşa edildi. Bu evlerde sunulan eğitim ve eğlence etkinlikleri, terapötik rekreasyonun sosyal yönlerine iyi bir örnektir (Robertson ve Long, 2008).

1940'lardan 1950'lere kadar olan makaleler ve konferanslarda Paul Haun, tedavilerin hasta psikolojisini iyileştirebileceğini ve eğlence uygulamalarını destekleyebileceğini ilk ortaya koyanlardan biriydi. Menninger Clinic'in kurucusu Karl Menninger, yaptığı bir açıklama ile boş zaman aktivitelerinin tedavideki olumlu etkilerini destekledi. Ethel Kennedy, Özel Olimpiyatların düzenlenmesinde öncüydü. Akıl hastalığı olan insanlar için toplum temelli tedavilerin iyileştirilmesine yardımcı oldu. Howard Rusk, fiziksel rehabilitasyonda bireysel ve grup iyileşmenin tedavi üzerinde doğrudan ve olumlu bir etkisi olduğunu bulmuştur.

Rekreasyon içerisinde özel bir hizmet alanı olan Tedavi Rekreasyonu, bireyin yaşam kalitesini korumak için rekreasyonel tedavileri kullanan bir hizmettir. Başka bir deyişle, terapötik rekreasyon, boş zaman aktivitelerini alışkanlıklara dönüştüren ve yaşam memnuniyetini etkileyen bir tür işlevsel hizmet olarak tanımlanabilir (Rothwell ve Piaat, 2006).

Uygulama durumları bakımından terapötik rekreasyon, zihinsel, fiziksel yada duygusal sorunları olan kişilere bir uzman gözetiminde etkinliklerle tıbbi olarak onaylanmış tedavi için kullanılan yöntemdir (Dustin, 2000). Ayrıca bu yöntem, bir kişinin yaşam tarzı ile kimliğinin temel seviyelerinde olumlu değişiklikler meydana getirmeyi ve eklemeyi amaçlar. Terapötik rekreasyon, akademik ve terapötik hizmetlerde uygulamalı eğitilmiş profesyoneller tarafından sağlanır. Faaliyetlerin belirli pozisyonlara, ilgi alanlarına ve ihtiyaçlara ve bunlara yanıt verecek bireysel yetenek ve programlara göre düzenlenmesi gerekir.

Bu bağlamda bireyin odak noktası, yaşamdaki hastalık veya sakatlık gibi olumsuz durumlar karşısında öncelikle kendini toparlayıp yenilemek veya sağlığını tehdit eden ve ona yük olan sorunlar karşısında iskele kurmak ve denge oluşturmaktır. Sağlık; Aynı zamanda, kendini keşfetme ve kendini gerçekleştirme boş zaman boyunca sağlığı geliştirme olarak görülebilir (Rothwell ve Piaat, 2006).

KAYNAKLAR

- Austin, D. R., & Crawford, M. E. (Eds.). (2001). Therapeutic recreation: An introduction. Allyn and Bacon.
- Baltes P. B., Baltes M. M. (1990). Selective optimization with compensation. In P. B. Baltes, M. M. Baltes (Eds.) (1-34), Successful Aging: Perspectives from the Behavioral Sciences. New York: Cambridge University Press.
- Bayrakdaroğlu, Y., Albayrak, A. Y., Tezcan, E., & Tekin, A. (2020). The effect of goal orientation and motivation of female footballers in sports on resilience power. *Turkish Journal of Sport and Exercise*, 22(2), 202-207.

- Carruthers C.P., Hood C.D. (2004). The Power of the Positive: Leisure and Well-Being, *Therapeutic Recreation Journal*, 38(2), 225-245.
- Carruthers C.P., Hood, C.D. (2007). Building a life of meaning through therapeutic recreation: The leisure and well-being model part I, *Therapeutic Recreation Journal*, 41(4), 276-297.
- Çevik, A., Özmaden, M., Tezcan, E., & Dokuzoğlu, G. (2021). "Öğretmenlerin Serbest Zaman İlgilenimlerinin Yaşam Doyumları Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi". *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(4), 784-790.
- Chiang L. M., Cebula E., Lankford S.V. (2009). Benefits of Thai Chi Chuan for Older Adults:Literature Review, *World Leisure Journal*, 51(3), 184-196.
- Daly F.S., Kunstler R. (2006). *Introduction to Recreation and Leisure*, Human Kinetics, NewYork.
- Dattilo J., Kleiber D. A. (1993). Psychological perspectives for therapeutic recreation research: The psychology of enjoyment, In M. J.Malkin & C. Z. Howe (Eds.), *Research in therapeutic recreation: Concepts and methods* (57-76). State College, PA: Venture.
- Demirdağ Ş.A.(2019). Otel İşletmelerinde Rekrasyonel Liderliğin İş Etiğine Etkisi Animasyon Personeli Üzerine Bir Uygulama, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rekreasyon Yönetimi Anabilim Dalı,Ankara.s.1
- Dieser R.B., Harkema R.P.,Kowalski C., Ijeoma O., Poppen L.L. (2004). The portrait of a pioneer: A look back at 115 years of Jane Adams' work at Hull- House-her legacy still lives on, *Park and Recreation*, 39,9, 128-137.
- Dustin J. C. (2000). "Therapeutic recreation treats depression in the elderly, *Home Health Care Services Quarterly*, 18, 2, 79-90.
- Gürbüz, M., & Aydın, A. H. (2012). Zaman kavramı ve yönetimi.
- Heintzman P. (2000). Leisure And Spiritual Well-Being Relationships: A Qualitative Study, *Society and Leisure*, 23(1), 41-69.
- Hutchinson S. L., LeBlanc A., Booth R. (2006). More than "just having fun": Reconsidering the role of enjoyment in therapeutic recreation practice, *Therapeutic Recreation Journal*, 40(4), 220-240.
- Iwasaki Y., Mannell R.C. (2000). Hierarchical Dimensions of Leisure Stress Coping, *Leisure Science*, 22, 163-181.
- James A. (1998). The conceptual development of recreational therapy, In F.Brasile, Karaküçük, Suat, *Rekreasyon Boş Zamanları Değerlendirme*, Ankara,1999
- Kelly J. R., Steinkamp M. W., Kelly J. R. (1987). Later-life satisfaction: Does leisure contributes, *Leisure Sciences*, 9, 189-200.
- Kunstler R., Daly F.S. (2010). *Therapeutic Recreation Leadership and Programming*, Human Kinetics, NewYork.
- Lynn F. C, Hunkin J. L., Kato B. S., Richards J. B., Gardner J. P., Surdulescu G. L., Kimura M., Lu X., Tim D.,Aviv A. (2008). The Association Between Physical Activity in Leisure Time and Leukocyte Telomere Length, *Arch. Intern. Med.*,168 (2), 154- 158.
- Reynolds, R. P., & O'Morrow, G. S. (1985). *Problems, issues & concepts in therapeutic recreation*. Prentice Hall.
- Robertson T., Long T. (2008), *Foundations of Therapeutic Recreation*, Human Kinetics.
- Rothweel E., Piat J. (2006). Evaluation of an Outpatient Recreation Therapy Treatment Program for Children with Behavioral Disorders, *Therapeutic Recreatinal Journal*, 40(4), 241-254.
- Ross J. E., Ashton-Shaeffer C. (2001).Therapeutic recreation practice models, In N.J.Stumbo(Ed.), *Professional issues in therapeutic recreation*, Champaign, IL: Sagamore Publishing.
- Orr E.M. (2010). The Effects of Recreational Therapy on The Psychosocial Functioning of An Inpatient Behavioral Health Population, Unpublished Ms. thesis, The Faculty of the Department of Recreation and Leisure Studies, East Carolina University.
- Serarslan, M. Z., & Bakır, M. (1988). Turizm pazarlamasında sporun yeri ve Türkiye açısından değerlemesi. *Pazarlama Dünyası*, 2(9), 28-30.
- Stumbo N., Peterson C.A. (2010). *Therapeutic Recreation Program Design: Principles and Procedures*, Pearson, 5th Edition, San Francisco.

- Seligman M., Peterson C. (2003). Positive clinical psychology. In L. Aspinwall & U. Staudinger (Eds.), A psychology of human strengths: Fundamental questions and future directions for a positive psychology (305-317), American Psychological Association, Washington DC.
- Sevil, T., şimşek, K. Y., Katırcı, H., elik, O., eliksoy, M. A., & Kocaekşi, S. (2012). Boş zaman ve rekreasyon yönetimi. Baskı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Tezcan, Mahmut, Sosyolojik Açıdan Boş Zamanların Değerlendirilmesi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakltesi Yayınları No: 116, Ankara, 1982.
- WHO (2001). Mental Health: New Understanding, New Hope, The World Health Report, 1-169.
- Wilhite B., Keller M.J., Caldwell L. (1999). Optimizing Lifelong Health and Well-Being: A Health Enhancing Model of Therapeutic Recreation, Therapeutic Recreation Journal, Second Quarter, 98-108.
- Wozencroft A.J., Waller S.N., Hayes G.L., Brown L.Y. (2012). Spirituality and the therapeutic recreation practitioner: Exploring the implications for practice and research, Journal of the Christian Society for Kinesiology and Leisure Studies, 2(1), 41-53.,